№ 82. 1861.

V. LEEUWENS EN ZOON GOES BOEKHANDEL

MIDDELBURGSCHE COURANT.

Dingsdag 9 Julij.

Deze courant verschijnt des dingsdags, donderdags en zaturdags.
Binnen deze gemeente en Vlissingen geschiedt de uitgave den avond te voren ten 8 ure.
De abonnementsprijs per drie maanden is ƒ 3, franco per post ƒ 3,40.
De inzending van advertentien kan geschieden tot tien ure des morgens.

UITGEVERS:
DE GEBROEDERS ABRAHAMS.

De prijs van gewone advertentien is 22 cent per regel; van huwelijks, geboorte doodbekendmakingen enz. van één tot zes regels ƒ 1,50, voor elken regel daarboven 22 cent; met 35 cent zegelregt voor elke plaatsing. De betaling geschiedt kontant.
Buitengewoon groote letters worden berekend naar de plaats die zij innemen.

Editie van maandag avond 8 ure.

Bij dit nommer behoort een bijvoegsel, bevattende:

1. Verslag der zitting van de tweede kamer der staten generaal, van 5 dezer;
2. Overzigt der wetsontwerpen tot inkoop van nationale schuld, en tot afschrijving van het kapitaal der schatkistbiljetten, en
3. Verslag der vergadering van de provinciale staten van Zeeland, zitting van 5 dezer.

Binnenlandsche tijdingen.

Middelburg 8 julij.

* Uit Zierikzee wordt ons van den 6 dezer gemeld.

Gisteren is de bliksem geslagen in een korenmolen te Bruinisse, waardoor schade aan de kap, ramen en deur moet ontstaan zijn, echter zonder brand te veroorzaken.

Te Brouwershaven heeft een persoon getracht zich het leven te benemen, door zich den hals af te snijden en een stoot in den buik toe te brengen. Men vreest dat deze wonden, hoewel niet onmiddellijk doodelijk, hem het leven zullen kosten.

---

* Men schrijft ons het volgende uit 's Hage, dd. 30 junij:

Toen ik u onlangs een verslag van de hier geopende schilderij-tentoonstelling toezond, meende ik mij (met het oog op den tijd dien ik aan de beschouwing wijden kan en op de ruimte van uw blad) te kunnen bepalen tot eene beoordeeling van de stukken, die het meest mijne aandacht getrokken hadden of die door eene of andere daaraan verbondene bijzonderheid in de eerste plaats aanspraak op vermelding konden maken. Het is mij echter kenbaar geworden, dat het eenigzins de verwondering gaande had gemaakt, dat ik, zoo vele namen en stukken noemende, echter zoo vele andere met stilzwijgen was voorbij gegaan. Het zou mij leed doen indien dit als eene afkeuring ware opgevat; alleen ontzag voor de enge grenzen van een dagblad wêerhield mijne pen waar ik nog gaarne had uitgeweid; en daar de tentoonstelling nog altijd voortduurt, vindt ik in de gemaakte opmerkingen een spoorslag, om, *pour acquit de conscience*, nogmaals op het onderwerp terug te komen en de kunstwerken te bespreken, die ik in mijn eerste verslag niet vermeld had. Ik zal daarbij gelegenheid hebben ook nog een woord te wijden aan kunstwerken als die van de heeren Kachel en Yzerdraad, die zeer zeker regt op vermelding hadden, doch die ik de vorige maal door een onwillekeurig verzuim heb overgeslagen.

Het eerst weder aan de zeeuwsche kunstenaars denkende, moet ik melding maken van het no. 453 van den heer J. F. Schutz te Middelburg, dat bij mijn eerste bezoek niet te vinden was en dat ik nu in een ongelukkigen hoek in de hoogte ontdekt heb. Het stelt schipbreukelingen voor, bij ondergaande zon. Openhartig moet ik bekennen, dat dit stuk mij niet zoo goed beviel als het zeegezigt (452) van dien zelfden schilder. De rosse toon, die er in heerscht en de onbestemdheid van het tafereel strekken niet om het kunstgevoel te streelen; doch ik maak deze opmerking onder reserve, want het doek hangt zoo slecht, dat eene naauwkeurige beschouwing bijna tot de onmogelijkheden behoort.

Gelijk de vorige maal zal ik de schilderijen in hoofdsoorten zamenvatten ten einde tot een gemakkelijker overzigt te geraken.

Onder de historiestukken verzuimde ik toen te vermelden de Episode uit het beleg van Leiden: 3 october 1574, door J. H. van der Laar, te Rotterdam (268). De bevolking der stad is, na het gelukkige ontzet, met zijne bevrijders in de kerk zamengekomen, alwaar de leeraar van den kansel de verlossing der stad viert. In dit stuk, dat verdienstelijk geteekende en geschilderde partijen bevat, ontbreekt alle eenheid; de toehoorders schijnen eerder van den predikant weg te gaan dan tot hem heen te stroomen, en leenen hem in ieder geval weinig aandacht, in strijd met de getuigenis der geschiedenis. In het koloriet, hoewel het ook weder in verscheidene onderdeelen zeer goed is, heerscht geene harmonie, zoo dat dit tafereel als geheel geen gunstigen indruk op de meeste beschouwers maakt.

Is Hanna, haar zoon Samuel aan de dienst van het altaar des Heeren wijdende, door J. Israëls, te Amsterdam (226), een kerkelijk historiestuk? Zoo ja, dan is dit geene der gelukkigste proeven in dat genre. Ordonnantie en koloriet schrikken om het zeerst af. Somberheid van kleur is nog geene strengheid van stijl, gelijk men die bij dergelijke onderwerpen verwacht. De bekende Johannes de Dooper van Kruseman, in de galerij van wijlen Z. M. Willem II, is een voorbeeld van het tegendeel. Menigeen hebben wij gesproken, die de arke des verbonds op den achtergrond van de schilderij van Israël volstrekt niet had kunnen herkennen, en daardoor niet begreep waarvoor en waarom Hanna eigenlijk knielde.

Een groote roep gaat er uit van het vrouwenportret, door C. Bisschop te 's Gravenhage ten toon gesteld (41), eene vrouw van middelbare jaren, met de friesche kap en oorijzers, en gekleed in een zwart gewaad, waarover een zwarte met bont omzoomde mantel is geworpen; ontegenzeggelijk is het een stuk van zeer uitnemende verdiensten, van forsche teekening — iets te forsch welligt voor eene vrouw, al zij het eene friesche, — van breede penseelsbehandeling, van stoute belichting, van intense en bijna brutale schaduwen, kortom van een rembrantsch effect, doch ook met het rembrantsch gebrek van eene realistische teruggeving der natuur zonder streven naar idealisering. Dit ter zijde gelaten, is de behandeling van het vleesch uitmuntend, vooral van het gelaat; de handen bevallen ons minder en zouden bij eenige meerdere ronding niet verliezen; doch kleed en mantel zijn zoo diep van toon, dat zij zich als het ware in den donkeren achtergrond verliezen, en men de verschillende houdingen moet aannemen, waarvan de heeren Eisele en Beisele uit de Fliegende Blätter zich in het schilderijen museum te Munchen bedienden, om er een behoorlijk gezigt op te krijgen. Zonder aan de groote verdiensten van den heer Bisschop te kort te willen doen, zouden wij als portret nog de voorkeur schenken aan de op veel kleinere schaal uitgevoerde afbeelding van Rabbi David door J. Israëls te Amsterdam (228), het door een fluweelen kapje gedekte hoofd van een eerwaardig oud man met graauwe haren en baard. Bij gelijke kracht van teekening, koloriet en dispositie, ligt er in dezen, overigens in 't geheel niet aristocratischen kop van een grijsaard, eene soort van adel, die het bewijs levert dat de schilder de natuur van hare edele zijde heeft willen opvatten. Wij zouden ons oordeel over deze twee portretten kunnen zamenvatten in de opmerking, dat in het vrouwenportret het ligchaam en in Rabbi David de ziel de overhand heeft.

W. J. Martens te Amsterdam leverde het portret van wijlen N. Pieneman (312) dat in fikschen stijl is uitgevoerd en door eene treffende gelijkenis uitmunt. Een vrouwenportret door J. G. Schwartze te Amsterdam (454) is aangenaam van voorkomen, en de afhangende gestreepte mantel is uitmuntend gedrapeerd; doch ons dunkt, dat de ontbloote armen niet volkomen de vereischte ronding bezitten en in koloriet niet harmoniëren met de overige vleeschpartijen. Bij de tegenwoordige mode der crinolines zullen wij maar geene aanmerking maken op de buitengemeene breedheid van het gewaad; in gewone tijden zouden wij het voor eene te groote luxe van draperie houden. Van J. van Koningsveld vinden wij eene moeder met haar kind op den arm, welks gelaat zij tegen het hare drukt (259). Hoewel goed geschilderd, vinden wij in de ordonnantie iets conventioneels, iets gedwongens, dat ons niet behaagde; desniettemin is het een verdienstelijk doek. Ofschoon no. 263 van J. A. Kruseman niet als portret wordt aangegeven, en in den catalogus den naam draagt van eene spaansche vrouw met haar kind, willen wij het hier behandelen, omdat het als het ware een pendant zou kunnen zijn van het voorgaande; en het is ook maar beter de officiële benaming te vergeten, want de gelaatstint der moeder herinnert niet aan de donkere dochteren van het zuiden, maar doet aan noordelijker gewesten als de verblijfplaats van het model denken. Het vrouwenhoofd heeft weder die ideale schoonheid, waarin de Krusemans zulke meesters zijn, — niet dat kille kunstschoon der marmerbeelden, wier lijnenbeloop den toets van een mathematicus kan doorstaan, maar die natuurlijke schoonheid van vleesch en bloed, die veel meer sympathie bij onze noordsche zinnen vindt. De hellenen mogten de voorkeur aan het blanke marmer geven: den germanen is de liefde voor kleur en levende vormen aangeboren. Dat de penseelsbehandeling in dit stuk uitstekend is, behoeven wij wel niet te verzekeren.

Onder de werken, waarop ééne figuur de hoofdzaak is, vinden wij er ook een van den zelfden Kruseman, Salomé met het hoofd van Johannes den Dooper (261). Hoewel dit stuk zich weder door verdiensten van teekening en uitvoering onderscheidt, wil de opvatting ons niet behagen. Het costuum schijnt te overladen, en het gelaat van Salomé draagt de uitdrukking van ontroering niet, die, onzes inziens, het gezigt van elk meisje zou vertoonen, dat op een schotel een zoo even afgehouwen menschenhoofd moest dragen. Het afgrijselijke der voorstelling heeft de schilder met tact getemperd, door het hoofd van Johannes met een witten doek te overdekken, die de vormen van het gezigt doet herkennen, zonder den beschouwer door de lijkkleur en het bloed te doen ontstellen, waarin andere schilders, dit onderwerp behandelende, doorgaans hunne kracht zochten.

Hanna (262), van den zelfden, zouden wij, indien het niet zoo trivial klonk, te mooi noemen. Die stijl schijnt ons te weelderig voor een onderwerp, dat eenvoud vereischt. Teekening en penseelsbehandeling ut supra.

Waar wij volstrekt geen vrede meê kunnen hebben, is de hoog geroemde schilderij van Henri Bource te Antwerpen, Grootmoeders bede (60), dat nu zelfs in de laatste aflevering van de Kunstkronijk gelithografiëerd is. Op en als het ware achter een duin, van waar men het uitzigt over de wijde zee heeft, knielt eene oude visschersvrouw, met beide handen op haar stokje leunende; aan hare linker zijde ziet men, uit eene diepte tusschen de duinen, het dak eener woning — vermoedelijk de hare — oprijzen. Naar welke aanleiding doet grootmoeder hare bede? De zee is vrij kalm, en de lucht dreigt met geen ruw weder. Waar de vrouw eigenlijk op knielt is niet wel na te gaan; daar waar zij „schijnt" te knielen, is geen grond, en de knieën zijn ontzettend digt bij hare voeten, waarvan aan den anderen kant weder eene ongewone lengte van de dijen het gevolg is. Het koloriet van het gansche stuk is onzuiver, onaangenaam bruin en disharmonisch, en wij vinden — ongelukkigerwijze een niets beteekenend onderdeel — alleen de groote helm- en grasprieten op den voorgrond met zorg geschilderd.

Oneindig beter is van den zelfden schilder de ongeruste visschersvrouw (60). Op het waarom, volgt in dezen schilderij een daarom. Die vrouw, die daar met een kind op den arm en een jongske aan de hand, met de haast van den angst en met den schrik op het gelaat langs het strand snelt, heeft reden tot ontzetting, want het zal er op zee blijkbaar erg op losgaan. Het koloriet is hier even natuurlijk en de teekening even fiksch en geacheveerd, als dit alles zwak was in het vorige stuk.

In weêrwil dat mevrouw Henriette Ronner te Brussel eene medaille verkregen heeft, kunnen wij geen lof toezwaaijen aan haar Ongeluk van den zandboer (376). Het moge zoo goed geschilderd zijn als het wil: welk eene moeite besteed aan zulk een onderwerp! Een reusachtig doek voor eene hondenkar met een knielenden man! Een met zand beladen karretje wordt getrokken door drie honden, waarvan er één dood schijnt nedergestort, en daar naast knielt in onbeschrijfelijke wanhoop, in de diepste diepte der ellende de boer, die geen grootere droefenis aan den dag gelegd kan hebben, indien zijne vrouw of veelbelovende eenige zoon den adem uitgeblazen had. De droefheid van zulk een stempel is des te minder gemotiveerd, daar het niet de eenige hond — dan misschien de eenige bezitting — van den boer is, maar nog twee fiksche honden er springlevend naast staan. Wij bekennen gaarne, dat dit overdrevene tafereel niet den minsten indruk op ons maakte.

De naam van Gérome te Parijs zal weinig vermeerderen door het kleine stukje, dat hij hier exposeert, een italiaansche herder (144); in de draperie van den mantel, die den loopenden herder van de schouders hangt, is de geoefende hand echter te herkennen.

De coquette en vrijpostige dienstmeid (248), door mejufvrouw Adèle Kind te Brussel, geeft hooge gedachten van de technische bekwaamheid, doch geringe van het oordeel en den smaak der dame. Die zoogenaamde dienstmeid, die alleen door haar gelaat eenige aanspraak op dien titel kan maken, heeft een bouquet aangenomen en het daarin verborgen biljet voor den dag gehaald, dat zij voor haar oog houdt om er in te zien. Doch verbeeld u eene dienstmeid met een blaauw satijnen keurs, overdadig met kant belegd en georneerd, en daaronder een gebloemde fantaisierok van blijkbaar kostbare stof! Indien mejufvrouw Kind ad naturam gecopieerd heeft, moet Brussel wel het paradijs der dienstmeiden zijn, alwaar zij zulke toiletten kunnen koopen en dragen! Vele schilders meenen, dat zij hunne modellen niet fraai genoeg kunnen uitdosschen; ach, dat zij wilden bedenken, dat de goedgeloovigheid der toeschouwers ook grenzen heeft, en dat de kunstenaars op die wijze hun doelwit voorbij schieten.

Op een doek van kleinen omvang drukte Carl Schlesinger te Dusseldorp de verwachting (445) uit, in de figuur van een meisje, dat, met de hand onder het hoofd, op een duin aan zee gezeten, door de ondergaande zon beschenen wordt. Deze kleine voorstelling geeft veel te denken. Onze hoofdaanmerking zou zijn dat de bewolkte lucht te zwaar en te plat is.

Hoe velen hebben wij de vorige maal niet overgeslagen bij onze beschouwingen van het genre! Niet uit mindere achting, maar in een zekeren staat van afmatting, want, na het landschap, is zeker wel het genre de zwaarste bezoeking, voor dengeen wiens taak het medebrengt een overzigt van eene tentoonstelling te geven. Hoe die nietsbeteekenende stukken te vermelden — niets beteekenend wat de gedachte betreft — wier hoofdverdienste in de uitvoering bestaat. Wat ten goede

of ten kwade te zeggen van een oud man die zijne pijp rookt, een lezend edelman, eene burgervrouw aan haar spinnewiel, enz.? Hier moet de penseeltrek den meester verraden, of zwijgen is het beste. Wij verzoeken den lezer, dit echter als eene algemeene verzuchting te beschouwen, zonder toepassing op de tegenwoordige tentoonstelling. Door eenige dagen rust gesterkt, zullen wij met nieuwen moed de zalen nogmaals doorloopen, om te herstellen wat wij de vorige maal verzuimd hebben.

Naar volgorde van den catalogus staan wij het eerst stil bij het doek van Cesare dell'Acqua, te Brussel. De jonge Spinosa, die het beroep van brillenslijper uitoefende, doch zijn nacht soms aan de studie wijdde, wordt bij het aanbreken van den dag door zijne ouders verrast (3). Spinosa, als een jeugdige knaap met een bleek doch belangwekkend gelaat voorgesteld, zit ter regterzijde bij een venster, waardoor het morgenlicht binnendringt, en aan eene tafel die de verschillende bij zijn beroep vereischte gereedschappen draagt, over een boek met de klassieke roode snede gebogen. De achter hem staande bedstede is onaangeroerd, zoo als de moeder, die met den vader aan de linkerzijde binnenkomt, met eene zekere verontwaardiging aan haren echtgenoot wijst. Spinosa bemerkt het niet en zijn gelaat blijft kalm, doch uit dat zijner ouders spreken verschillende aandoeningen. Al de details zijn met zorg uitgevoerd, het koloriet van elk op zich zelve is goed, en toch schijnt het algemeene koloriet eentoonig.

De stukjes van den heer Aug. Allebé te Amsterdam, vroeg ter kerk (5), een vol gezigt op eene kerkbank waaarin eenige personen zitten, het eerste bezoek (6) en eene poging tot ontvlugten (7), zijn zeker verdienstelijk in hunne soort, en wij beschouwen dus de hem door de jury toegekende medaille als een spoorslag om op den weg van ontwikkeling niet stil te staan.

In den oogst (74), van Constant Claesz, te Tongeren en te Brussel, is een lief tafereeltje, dat èn door onderwerp èn door behandeling boeit. Terwijl de ouders druk bezig zijn met het binnen halen van den gouden oogst, houdt een bejaard dorpspastoor met een vriendelijk, vaderlijk gelaat de kinderen voor het huis bezig. Een kleine zit op zijn schoot met zijn stok te spelen, een knaapje staat aan zijne knie en een kleine ligt in de wieg. De luchtige penseelstreek en het losse koloriet maken dit, ook naar teekening en ordonnantie loffelijke doek, tot een waar juweeltje.

Vóór schooltijd (130), door Louis van Erven Dorens, te Amsterdam, de voorstelling van twee kinderen die met alle teekenen van inspanning en nadenken hunne les zitten te leeren, is een naïeve greep in het kinderleven. De toebereidselen tot het dessert (146) en de modiste (147) van mejufvrouw Marie van Gogh, te 's Gravenhage, vertoonen eene stijfheid van teekening, die door moed en oefening overwonnen zou kunnen worden; het koloriet, ofschoon droog, is naar verhouding beter dan de teekening en de ordonnantie. De lezing (148) door Antonin Goyers te Brussel, een meisje dat aan de voeten van een heer, in zijn kamerjapon in een armstoel rustende, zit te lezen, zou beter bevallen, indien het gezigt van dien heer niet zoo onuitstaanbaar pedant en verwijfd ware; want het penseel heeft zijne taak met naauwgezette zorg vervuld. C. J. Grips te Grave, heeft in zijne kleine garenwindster (154) een tafereeltje geleverd, dat om zijne consciencieuse uitvoering aanbeveling verdient; de draperie van het meisje is zeer goed en het geheel mag uitnemend geschilderd heeten.

Van E. Hamman te Parijs hebben wij stukken gezien, waarin meer gedachte schuilde dan in zijn hier ten toon gestelde Onderschepte brief (170). Het meisje aan wie de in verkeerde handen gevallen brief gerigt was, keert zich met spijt en schrik om, terwijl hare ouders, met gezigten die niets goeds voorspellen, aan het andere einde de kamer binnen treden. De vader heeft den brief in de hand, en uit zijn gelaat spreekt barsche ernst; de moeder zet een gelaat vol bekommering en perst de lippen op elkander. Men ziet, de gedachte is niet diep die in dit tafereel ligt. Het koloriet is somber, hetgeen echter geene verwondering behoeft te baren, daar dit nooit de sterke zijde van Hamman is geweest en een luchtig en kleurig koloriet bij hem iets ongewoons zou zijn. Maar doorgaans wordt dit gebrek bij hem opgewogen door eene diepe gedachte, die wij hier missen.

Het stuk van F. Haseleer te Brussel, „Er is geen vuur, mijnheer," (180) is glad en coquet en er zit gedachte in, maar eene scabreuse gedachte. Voor een haard, die door geen vuur verlevendigd wordt, zit eene dienstmaagd met een blaasbalg in de hand, en schalk, al te schalk geeft zij het antwoord, dat tot titel aan de schilderij strekt, aan een bejaard heer, die in rijk gegalonneerden rok op den schoorsteenmantel leunt. Met de opmerking, dat Haseleer hier zijne gewone porseleinmanier heeft in praktijk gebragt, kunnen wij van dit stuk afstappen.

Thans komen wij tot E. E. Hillemacher te Parijs, wien de jury eene medaille heeft toegewezen voor zijne Partij billard (196). Zoo wij aan dit uitstekende stuk een verwijt mogten doen, zou het zijn, dat het te vol is en daardoor de aandacht verdeelt. Doch elke der figuren heeft hare waarde en verdienste. Het is de billardzaal van een particulier huis, waar de gasten zich verzameld hebben tot uitspanning. Vol waarheid is de gestalte van den welgedanen geestelijken heer, die, niet aan den stoot zijnde, gelijk blijkt doordien de queue bij zijn voet rust, de gelegenheid waarneemt om zich aan een snuifje te vergasten. Het aantrekkelijkste punt maken voor ons de twee figuren aan het benedeneinde der billardtafel uit: de heer, die er zich over buigt en zijn vragenden en denkenden blik naar de dame slaat, tegen welke hij spelen zal, en op wier gelaat men even duidelijk ziet hoezeer zij in het gewigt van het spel verdiept is. Alle figuren leven, en het koloriet is van eene uitstekende harmonie. Doch eene zaak heeft ons getroffen: hoe kan het zijn, dat het gelaat der twee heeren ter linkerzijde van de zelfde kleur is, als de achtergrond tegen welken zij staan? Al zijn zij daar in de diepe schaduw, moet er toch altijd eenig onderscheid overblijven tusschen de gelaatskleur en den achtergond.

In de ontluikende liefde (227) van J. Israëls te Amsterdam, den schilder van Rabbi David, hebben wij geene bijzonder uitstekende kenmerken kunnen ontdekken. In een boerenvertrek zit een jonge boer op eene bank, en beschouwt nadenkend een in de bank van het geopende venster gezeten meisje, dat ook hem aanstaart, doch zonder eenige bijzondere uitdrukking. De verlichting is uitmuntend en vooral de figuur van het meisje heeft een groot relief.

Lanfant de Metz, te Parijs, schildert in den lofzang aan de Maagd (276) de zangoefeningen, die de jonge meisjes, welke hare opvoeding in een geestelijk gesticht ontvangen, onder voorgang van eene aan het orgel gezetene geestelijke zuster houden, en in de uitdeeling van heiligen-beelden (277) andermaal een tafereel in zulk een gesticht, waar eene non aan een aantal kinderen heiligen-prenten uitdeelt. De teekening dezer beide stukken is zeer onachtzaam en de penseelsbehandeling draagt een stempel van ongewisheid en nevelachtigheid, die behagen zal aan de genen, die met den stijl van Ch. Rochussen ingenomen zijn, doch ons nooit bevallen wil.

Het bezoek van Erasmus bij zijn vriend Frobenius in diens boekdrukkerij te Bazel, door James Marshal jr., te Weimar (311), vertoont in zijne beide hoofdfiguren eene verwonderlijke gewrongenheid van houding en uitdrukking, misschien wel daaraan toe te schrijven, dat de schilder hunne koppen genomen heeft naar de portretten van Holbein en daaraan de ligchamen heeft moeten fatsoeneren. Het trok onze aandacht, dat hier allerlei boeken en handschriften open en gesloten over den grond gesmeten zijn, iets wat men in eene goed geordende boekdrukkerij, zoo als die van Frobenius was, wel niet zal aantreffen. Doch het schijnt eene vaste gewoonte bij vele schilders te zijn, om deze en dergelijke voorwerpen op de onbehagelijkste wijze door elkander te laten tuimelen, tot verhooging zeker van het schilderachtige effect, maar met verkrachting van de rede. Is er eene keuken afgebeeld, dan ziet men groenten, visschen en gevogelte op eene wijze door elkander geworpen, die weinig voor den geest van orde in het huis getuigt; in bloemstukken vallen de stengels en bladeren aan alle kanten op de tafel neder, die bovendien met eene hoeveelheid schillen, aangesneden vruchten en heterogene voorwerpen beladen is, welke de ergernis van iedere deftige huisvrouw zouden opwekken (op een bloemstuk op deze tentoonstelling ziet men bij dat alles eene parelmoeren portemonnaie op de tafel liggen!); bij voorstellingen van markten is de handelsvoorraad der groentevrouwen zoo groot en zoo onordelijk op en van den wagen of de uitstalling gesmeten, dat men zich afvragen moet of de dag lang genoeg is, om alles weder bijeen te pakken, indien het niet dadelijk verkocht wordt. En zoo gaat het door: veel vertoon van kunst en weinig gezond verstand.

Vóór den maaltijd (368) door H. E. Reintjens te Amsterdam is soliede geschilderd in de manier van Bles, doch mist de eenheid van gedachte, welke de stukken van dezen meester onderscheidt. Het is een gezelschap, dat zich, vóór dat de maaltijd wordt opgedragen, in eene achttiende-eeuwsche voorzaal verzameld heeft. De voorstelling, welke verdiensten van uitvoering zij bezitte, is décousu en heeft geene leidende gedachte.

De werken van mevrouw Aline de Senezcourt te Brussel, een landelijk tafereel in de achttiende eeuw (405) en de liefdesverklaring (406), en dat van F. Compte-Calix te Parijs, aardbeijen plukken (76), zijn zeker bij vergissing op doek of paneel geraakt; zij behoorden op eene porseleinen vaas thuis: met andere woorden, zij zijn zeer kleurig en weinig kunstrijk. Gunstig steekt daarbij af het werk van eene andere dame, Louise Steffens, te Brussel, dat den eenvoudigen titel van Troost (420) voert, en al de goede eigenschappen der tegenwoordige vlaamsche school in zich vereenigt: kleur, eenvoud, harmonie, en gedecideerde teekening. Een bejaard geestelijke zit in een stoel met een kussen voor zijne landelijke woning; het lijden staat op zijn gelaat geteekend; doch een jonger ambtgenoot, zoo jeugdig dat hij een seminarist kon zijn, zit nevens hem met een boek op de knieën en spreekt hem troost toe. In vele opzigten uitmuntende, is dit stuk vooral in de schaduwen voortreffelijk.

Voor heden zal ik het hierbij laten, daar mijn brief welligt reeds te groote plaats beslaat. In een volgend schrijven hoop ik mijn overzigt over het ten toon gestelde voort te zetten en zoo mogelijk te besluiten.

De Nederlandsche staatscourant van gisteren behelst een zeer uitvoerig tweede verslag van de commissie voor de staatsspoorwegen.

Volgens een berigt in de Amsterdamsche courant, vertrekt de nieuw benoemde gouverneur-generaal van Nederlandsch Indie, de baron Sloet van de Beele, met de landmail van september e. k. derwaarts.

Z. K. H. de prins van Oranje zal vrijdag 12 dezer, zich uit de residentie naar het kamp van Milligen begeven.

Het 's Gravenhaagsche weekblad meldt, dat, bij de aanstaande opening van de zitting der wetgevende kamers van Luxemburg, Z. M. de koning zich derwaarts zal begeven, ten einde in persoon die vergadering te openen.

De tentoonstelling van nijverheid te Haarlem, is van den dag der opening (24 junij) tot en met 4 dezer, bezocht geworden door 11,515 personen.

Men schrijft uit Vlaardingen, dd. 6 julij, aan de Amsterdamsche courant:

Volgens berigten van den kommandeur van den 6en haringjager, in dato Lerwich 2 julij, was de haringvangst tot dien datum als geheel mislukt te beschouwen; de derde jager had toen nog slechts 50 tonnen aan boord, hetwelk de visscherij van de geheele vloot in de laatste vijf dagen uitmaakte. Een gelijktijdig ontvangen berigt van den gezagvoerder van het hospitaal meldt, dat de gezondheidstoestand voldoende was; één man was echter overleden, die van een te Pernis te huis behoorend schip was overgenomen.

Volgens de Arnhemsche courant is dezer dagen door het dames hoofd-commité te Deventer, aan de sub-commités bij wijze van voorstel, medegedeeld, dat het plan was om ter eere van Z. M. den koning te doen vervaardigen, een Beeld der Faam, met allegorisch, op de gebeurtenissen welke het gedenkteeken moet herinneren, toepasselijk bijwerk. Dit kunststuk zou worden gebeeldhouwd uit marmer, en op een voetstuk worden geplaatst, met opschriften of eenige in brons of marmer bewerkte voorstelling van eene gedenkwaardige gebeurtenis uit de dagen van den watersnood: het geheel zou eene hoogte hebben van nagenoeg 5 ned. ellen. Aan Z. M. zoude worden voorgesteld, dit gedenkteeken te zijn te plaatsen in het park op het Loo. De uitvoering van dit werk zal worden opgedragen aan den beeldhouwer E. Lacomblé te 's Hage, bekend onder anderen door het fraaije beeld, op het graf van Tollens te Rijswijk geplaatst.

De engelsche sterrekundige Hind heeft een berigt over de thans zigtbare komeet bekend gemaakt, waarin hij opgeeft, dat zij den 10 junij jl. omstreeks 1 ure voor den middag, zich het digtst bij de zon heeft bevonden, en toen 76 millioen mijlen van haar verwijderd was. Zondag avond 30 junij bedroeg de afstand der komeet van de aarde meer dan 13 millioen mijlen, en in den avond van den 2 julij te 11 ure iets minder dan 15 millioen mijlen. De komeet verwijdert zich dus langzaam zoo wel van de aarde als van de zon. De schijnbare lengte van den staart was in den avond van 2 dezer 70 graden, hetgeen overeenkomt met eene wezenlijke lengte van 16 millioen mijlen. De kern, die zeer schitterend is, had eene middellijn van omstreeks 400 mijlen. De heer Hind meent stellig, even als de hoogleeraar Heis, te Munster, dat deze komeet niet die van Karel V (van het jaar 1556) is, welker verschijning omstreeks dezen tijd verwacht werd.

Omtrent het groot internationaal kunstcongres te Antwerpen in augustus a. s. verneemt men, dat de heeren Salvatore Betti en Visconti te Rome, benevens de beroemde beeldhouwer Jenerani, aldaar een sub-comité hebben geconstitueerd ter bevordering van deelneming aan genoemd congres. Reeds vroeger heeft men medegedeeld, dat de milanesche dagbladen eene oproeping hebben gerigt tot de italiaansche kunstenaars om zich daarbij te doen vertegenwoordigen; kort daarop werden in een der turksche dagbladen ook de kunstbeoefenaars uit het oosten daartoe uitgenoodigd, terwijl uit Frankrijk en Duitschland reeds bepaalde aankondigingen zijn ontvangen, waarmede aan het congres eene zeer uitgebreide deelneming in den vreemde verzekerd wordt. Als een bewijs van den ijver, dien de antwerpenaars aan den dag leggen, om het hunne bij te dragen tot eene behoorlijke regeling der zaak, wordt tevens medegedeeld, dat er tot dekking van de kosten, benoodigd tot de ontvangst der vreemdelingen enz., eene lijst van inteekening heeft gecirculeerd, waarop terstond tot een gezamenlijk bedrag van 18,000 fr. was ingeschreven en waartoe door alle autoriteiten zoowel als door eene menigte particulieren was bijgedragen. Behalve dat onderscheidene personen, op het voorbeeld van den gouverneur der provincie, zich schriftelijk hebben verbonden tot het in logies nemen van eenige congresleden, heeft een ander gedeelte der burgerij voorloopig reeds 125 bedden ter beschikking van het hoofdcomité gesteld. Ten einde de leden in staat te stellen om elkander tijdens hun verblijf in de stad gemakkelijk te vinden, zal aan ieder ingezetene, die een of meer vreemde kunstenaars huisvest, door het hoofd-comité een bord worden verstrekt, waarop de namen der logeergasten en de kunstscholen die zij vertegenwoordigen vermeld zijn, zullende die borden zoo lang de zittingen duren, aan de gevels der huizen geplaatst blijven. Alle belgische spoortreinen zullen, ter bevordering van het congres en de daaraan verbonden festiviteiten, voor die dagen hun tarief met 50 pct. verminderen.

Betrekkelijk het veenbranden in Drenthe, waardoor in verschillende streken van ons land in de zomermaanden een minder aangename damp overwaait, werd onlangs het volgende in de Utrechtsche courant medegedeeld:

„Die uitgestrektheid gronds, waarop men boekweit wil verbouwen, wordt in het voorjaar met een daartoe geschikt voorwerp omgehakt en daarna de kluiten, ter dikte van ongeveer een vinger, met eene hart of egge fijn en zoo tot verbranding gereed gemaakt. Hier en daar zet men echter een paar kluiten tegen elkander, die dan aangestoken, als vuurhouders fungeren. Is het weder nu goed en het bovenste laagje droog, dan nemen de branders 's morgens vuur mede en steken het op verschillende plaatsen, staande natuurlijk boven den wind, in brand, terwijl men, waar eene plek onaangetast bleef, nieuw vuur aanbrengt, dat men soms, met eene oude pannekoekspan, uit de gloeijende massa opschept.

Men begrijpt nu ligtelijk, welk eene kolossale massa rook er moet ontstaan, wanneer over eene onafzienbare vlakte wordt gebrand, en het vuur, dikwijls door sterken wind, met groote snelheid de toebereide veenstoffen in asch legt. Tegen den avond, als de grond altijd, vooral bij dauw, vochtig wordt, gaat het vuur uit, maar op den volgenden en dikwijls, als er geen regen valt, dagen achtereen, wordt het werk hervat, tot dat de omgehakte oppervlakte is gebrand. In die veenlaag nu werpt men de boekweit en verder bemoeit men zich met het gewas niet, voor het rijp is. Gelukt het niet, dan volgt voor duizenden een winter van ontbering, dan blijft de geldbuidel mager en is de pot schraal; maar is de oogst goed, dan is er geld en winterspijs in overvloed, ja welvaart onder de duizenden bewoners van het platteland."

Er zijn jaren geweest dat de boer, die in den herfst zoo velerlei heeft binnen te halen en te bewerken, de boekweit in het veen moest laten staan, zelfs tot nieuwjaar, maar dit hin-

dert het gewas niet en is voor het vervoer dikwijls beter. wijl de weeke grond, soms niet te berijden, dan hard is door den vorst.

Ongeveer zeven jaren achter elkander, kan het veen, dat gehakt is, op die wijze worden gebouwd, maar dan eischt het ongeveer 20 jaren rust, vóór het op nieuw tot boekweit-verbouw wordt aangesproken.

Ziedaar het veenbranden vlugtig geschetst, en een denkbeeld gegeven van een arbeid, aan velen onbekend, en van een verschijnsel, dat, het is waar, menigen heerlijken zomerdag somber en treurig maakt, maar een werk, zoo productief tevens voor alle klassen der maatschappij, dat daardoor de klagten over den onaangenamen rook veel van hare billijkheid verliezen.

Benoemingen en besluiten.

RIDDERORDEN. Benoemd tot ridder der orde van den Nederlandschen leeuw, de heeren: S. van Deventer Jz., resident van Banjoemaas; A. W. Kinder de Camarecq, resident van Bagelen; H. M. Andrée Wiltens, resident der padangsche Bovenlanden, en mr. W. H. du Cloux, directeur der middelen en domeinen in Nederlandsch Indie.

MARINE. Op verzoek eervol ontslag verleend met pensioen, a f 1500, aan den kapitein-luitenant ter zee J. van Maurik; en bevorderd tot kapitein-luitenant, de luitenant ter zee 1e klasse P. Toutenhoofd, en tot luitenant ter zee 1e klasse die der 2e klasse P. J. D. Breukelman.

BELASTINGEN. Benoemd tot ontvanger der directe belastingen en accijnsen te Wognum c. a.; de heer A. G. Reighard, thans ontvanger der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen te Posterholt c. a.,; der directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen te Posterholt c. a., de heer M. I. A. Timmer van Geffen, surnumerair bij de administratie der rijksbelastingen ter provinciale directie in Noord-Brabant; tot ontvangers der directe belastingen en accijnsen te Berg-Ambacht c. a., de heer H. F. van de Poll, thans ontvanger der zelfde middelen te IJzendoorn; te IJzendoorn c. a., jhr. C. W. Stern, surnumerair ter provinciale directie van de directe belastingen, in- en uitgaande regten en accijnsen in Gelderland.

Necrologie.

Wederom heeft de dood ons een landgenoot, uitmuntende door vele gaven, ontroofd. Het schokkend berigt van het onverwacht overlijden des dichters P. A. de Génestet, laatst predikant bij de remonstransche gemeente te Delft, heeft een zoo diepen en algemeenen indruk gemaakt, dat wij niet wagen dien te schetsen. Geen onzer dichters gaf in zijne werken getrouwer beeld zijner individualiteit dan hij. Van daar dat zoo velen, ook die hem niet persoonlijk kenden, hem hoogschatten en lief hadden. Zijn edel, kinderlijk en rein hart beheerschte zijn doen en laten geheel, en was zijne opvatting scherp en juist, zijn geest levendig, zijn toon was steeds vrij van alle bitterheid, zijn vernuft kwetste nooit, alle zitingen zijns geestes waren echt humaan. Zijne uitgegevene werken zijn niet veel in getal, maar groot in waarde. Zijn bundel gedichten, te Amsterdam in het licht verschenen bij Gebr. Kraay, zijne Leekedichtjes, uitgegeven bij Kruseman te Haarlem, getuigen van den rijkdom van zijn gevoel, de helderheid van zijn blik, zijn streven naar hooger, en voor de schoone ontwikkeling zijns innerlijken levens. Fijn begaafd in zijne vormen, hartelijk, ongedwongen en opgeruimd in den omgang, vereenigde hij alles wat boeit en aantrekt. Hij wordt diep en opregt betreurd. (*Amst. courant.*)

Marine en leger.

Zr. Ms. schroefstoomschip Vesuvius, onder bevel van den luitenant ter zee der 1e klasse A. Schotborgh, is den 6 dezer van de reede van Hellevoetsluis naar zee vertrokken, ter opvolging zijner bestemming naar Curaçao.

— Men meldt aan de Nieuwe rotterdamsche courant uit 's Gravenhage, dat door de ongunstige tijdingen uit Indie ontvangen, omtrent den gezondheidstoestand van den schout bij nacht, kommandant en inspecteur van 's rijks zeemagt aldaar, hij spoedig zal vervangen worden door den schout bij nacht May, die per landmail zich derwaarts zal begeven.

— De Nederlandsche staatscourant van vrijdag 5 dezer, behelst een verbeterd berigt, waaruit blijkt dat de inspecteur van administratie A. M. Westerouen van Meeteren, op zijn verzoek is op pensioen gesteld.

Meteorologische waarnemingen,

gedaan op 's rijks werf te Vlissingen, des middags 12 ure.

Junij — julij 1861.

Datum.	Wind. Rigting.	Wind. Kracht.	Barometer bij 0°.	Thermometer C.	betrekkelijke vochtigheid.	Spanning van den damp.	Regen in 24 u.	Laagste temperat. en verschil met de hoogste.	Aanmerkingen.
30	N.West.	17	760.5	14.4	0.77	9.53	—	—	dik buijig.
1	W.t.Z.	2	767.0	17.9	0.79	11.58	1.5	—	bewolkt.
2	West.	4	760.6	16.[illegible]	0.92	12.51	1	—	dik regen.
3	W.N.W.	8	760.4	16.2	0.69	9.57	0,5	—	dik bew. buij.
4	Z. t. O.	7	764.2	19.6	0.67	11.21	—	—	bewolkt.
5	Zuid.	5	757.8	19.9	0.70	11.87	1	—	betrokk. buij.
6	Z.Z.W.	8	761.5	19.4	0.68	11.32	4	—	bewolkt (ligt).

Thermometerstand.

5 julij 's av. 11 u. 68 gr.
6 „ 's morg. 7 u. 59 „ 's midd. 1 u. 70 gr. 's av. 11 u. 62 gr.
7 „ 's morg. 7 u. 62 „ 's midd. 1 u. 72 „ 's av. 11 u. 62 „
8 „ 's morg. 7 u. 62 „ 's midd. 1 u. 66 gr.

Staten generaal.

MEMORIE VAN BEANTWOORDING.

REGELING DER ZAMENSTELLING EN BEVOEGDHEID VAN DEN RAAD VAN STATE.

De regering wederlegt met velerlei gronden het gevoelen, dat de werkkring van den raad van state zou moeten worden ingekrompen; inzonderheid bestrijdt zij dit denkbeeld, omdat die werkkring toch altijd uitsluitend raadgevend blijft.

Verpligte raadgeving van den raad van state over zaken van bestuur der buitenlandsche betrekkingen, is onraadzaam, al kan het nut van het hooren van den raad in sommige gevallen van dien aard niet ontkend worden. Daartoe opent echter art. 24 van het ontwerp den weg.

Ofschoon het getal leden voor den raad benoodigd, zal afhangen van de werkzaamheden, vindt de regering geen bezwaar om nu reeds een vast getal te bepalen en dan acht zij een getal van veertien leden, behalve den vice-president, niet te groot.

De regering is bereid aan het verlangen te voldoen, dat het voorbereidend onderzoek in zaken, het zoogenaamd contentieux administratif betreffende, niet aan door den raad telkens te benoemen commissarissen, maar aan eene uit vaste leden zamen te stellen afdeeling van den raad zal worden toevertrouwd, met den vice-president van den raad aan het hoofd dier afdeeling. Wanneer dan voor die afdeeling twee leden bestemd werden, zouden de overige leden in de volgende afdeelingen kunnen gesplitst worden, elk van drie leden: ééne afdeeling in betrekking met het departement van kolonien, ééne met de departementen van buitenlandsche zaken en justitie, ééne met dat van financien, en ééne met dat van binnenlandsche zaken en de beide departementen van eeredienst. Voor de zaken, waaromtrent de beide militaire departementen in betrekking tot de afdeelingen behooren te staan, zou eene afdeeling kunnen gevormd worden uit leden der andere afdeelingen, waartoe zouden behooren de militaire of met militaire aangelegenheden bekende leden, die in den raad zitting mogten hebben.

De aangevoerde bezwaren tegen het verleenen van zitting in den raad aan prinsen van het koninklijk huis kan de regering niet deelen, even min als zij kan toegeven aan den wensch, dat de leden van den raad, belast met de regtspraak in geschillen van bestuur, voor het leven zouden worden benoemd. Die wensch was het gevolg geweest van de ongegronde meening, dat aan den raad een zelfstandig regterschap moest worden toegekend. De regering is ook niet overtuigd van de noodzakelijkheid om de bezoldiging der leden van den raad bij de wet te regelen. Voor de bepaling van een maximum van het getal der staatsraden in buitengewone dienst ziet zij geene reden.

Op de vraag, *waarom bij de wetsvoordragt niet bepaald* wordt dat de secretaris van den raad een examen zal moeten ondergaan, even als de commiezen van staat, antwoordt de regering, dat hij op een ander standpunt zal geplaatst zijn dan de referendarissen en commiezen van staat, aan wie het meer wetenschappelijk werk zal worden toevertrouwd; er kan dus ook verschil bestaan met opzigt tot de vereischten van benoembaarheid. De benoeming van den commies van staat *tot referendaris, is al verder niet van een tweede examen af*hankelijk gemaakt, omdat het verschil tusschen de eischen van kennis bij eenen commies en bij eenen referendaris niet zoo groot zal zijn, dat de toelating tot de betrekking van commies geen voldoenden waarborg zou geven van bekwaamheid voor de hoogere betrekking.

Bij deze memorie is een gewijzigd wetsontwerp overgelegd, alsmede het reglement van orde voor den raad van ministers, *waarvan de kamer mededeeling verlangd had. Dit* laatste stuk is zeer onbelangrijk; het behelst hoofdzakelijk dat bij den raad worden overwogen: de wetsontwerpen wat hunne hoofdbeginselen betreft, de algemeene reglementen van inwendig bestuur, de verdragen met vreemde mogendheden en de instructien voor onze gezanten, de voordragten aan den koning omtrent de benoeming en het ontslag der hooge staatsambtenaren, enz. Een der ministers is, naar volgorde van benoeming, voor den tijd van drie maanden voorzitter van den raad. Geen lid van den raad van ministers mag tegen het besluit der meerderheid handelen.

Buitenlandsche tijdingen.

Engeland.

Londen 5 julij. In het lagerhuis heeft lord John Russell gisteren avond te kennen gegeven, dat, vermits Marokko de bij traktaat aangegane verbindtenissen niet naleeft, Spanje besloten heeft zich Tetuan toe te eigenen liever dan een nieuwen oorlog te ondernemen, maar verklaard heeft nog bereid te zijn tot onderhandeling. De heer Fitzgerald deed opmerken dat ook Spanje aan zijn woord niet getrouw was, daar het vóór den oorlog stellig verklaard had niet voornemens te zijn eenig gedeelte van het marokkaansche gebied te veroveren; waarop lord John Russell antwoordde, dat Engeland Marokko, hetwelk een gesloten traktaat niet wilde uitvoeren, niet kon ondersteunen, te minder omdat daaruit alligt een europesche oorlog zou kunnen voortspruiten.

— H. M. de koningin heeft bepaald, dat Z. K. H. de prins van Wallis (de troonopvolger) bij het thans in Ierland bezetting houdende 1e batailion der grenadiers-garde in de krijgskunst onderwezen zal worden. Dien ten gevolge heeft de prins zich dezer dagen naar Curragh begeven, alwaar dat bataillon met andere troepen, omstreeks 11,000 man, gekampeerd is.

Rusland.

St. Petersburg 4 julij. Volgens de Börsen Zeitung, die de geldcrisis alhier bespreekt, zijn de voornaamste bezitters van mijnen en van katoenspinnerijen in groote verlegenheid, terwijl de suikerfabriekanten millioenen aan subsidien vorderen. De voornaamste kapitalisten beginnen den arbeid in hunne fabrieken te staken. Reeds hebben eenige groote brandewijnpachters hunne betalingen gestaakt, terwijl anderen op het punt staan dit te doen. Verscheidene maatschappijen likwideren. Aandeelhouders in groote ondernemingen ontdoen zich van hunne actien tot eene vermindering van 50 percent.

Duitschland.

Weenen 6 julij. Het hongaarsche lagerhuis heeft gisteren avond het adres naar de oorspronkelijke redactie aangenomen. *Het zal overeenkomstig den in 1790 aangenomen vorm wor*den aangeboden.

Volgens een nader berigt van heden avond heeft het heerenhuis met vreugde kennis genomen van het besluit der vertegenwoordigers en zijn dien avond de voorzitters van beide huizen met het adres naar Weenen vertrokken.

— De onder-gouverneur van Pesth heeft zijn ontslag gevraagd, omdat de oostenrijksche regering zijn voorstel heeft *verworpen om de heffing der belastingen door de militaire* magt te staken tot na het binnenhalen van den oogst.

Berlijn 5 julij. Bij een manifest van den koning wordt de plegtigheid der krooning tegen october e. k. te Koningsbergen bepaald, met afwijking van de erfelijke huldiging alleen door de geprivilegieerde standen, gelijk de reactionaire partij dit wenschte te behouden. Door deze beslissing ten gunste van het constitutionalismus, is dit geschil, dat ook in den boezem van het ministerie eenige verdeeldheid scheen te bewerken, ten einde gebragt.

— Tusschen Pruissen, Oldenburg en Bremen hebben op dit oogenblik drukke onderhandelingen plaats over de vorming eener flotille stoomkanoneerbooten in de Noordzee. Gaarne had Pruissen gezien dat ook Hannover zich daarbij aansloot, doch dit gouvernement heeft van iedere deelneming aan de zaak afgezien, en wel voornamelijk omdat de flotille, volgens het voorstel, onder de bevelen van Pruissen moet staan en dus eigenlijk slechts een gedeelte der pruissische vloot zou uitmaken. Volgens het oorspronkelijk plan zouden de kosten van aanbouw enz. voor de eene helft door Pruissen en voor de andere helft door de genoemde staten gedragen worden, terwijl Pruissen zich met de uitrusting en de andere staten zich met het onderhoud zouden belasten. Voor deze laatsten doet zich evenwel een bezwaar op, aangezien zij ter vergoeding dezer kosten verlangen hun contingent te verminderen, welke vermindering slechts door den duitschen bond kan worden toegestaan. Daar evenwel de zaken bij den bond slechts zeer langzaam behandeld worden, tracht men nu middelen te vinden, om deze aangelegenheid zonder tusschenkomst dier vergadering te regelen.

Belgie.

Men is te regt bekommerd over de ernstige ongeregeldheden die zich in den omtrek van Bergen in Henegouwen, (in de landstreek bekend onder den naam van Borinage) en voornamelijk te Frameries, onder de arbeiders in de steenkolenmijnen van Agrappe en Grisoeul hebben voorgedaan. Het misnoegen der mijnwerkers schijnt te zijn ontstaan door de invoering van een nieuw reglement, waarbij zij verantwoordelijk worden gesteld voor de beschadiging der werktuigen, karren en wagens, gedurende den arbeid waartoe deze worden gebezigd. Na vruchtelooze onderhandelingen betreffende dit reglement hebben de mijnwerkers, met knuppels gewapend, de omstreken afgeloopen, om ook elders hunne makkers tot verzet aan te sporen, en volgens de jongste berigten hebben zij de gensdarmes uit Bergen, die even als later de infanterie en de lansiers, waren afgezonden om de rust te herstellen, met scheldwoorden en steenen ontvangen, zoo dat men, na de gebruikelijke drie malen herhaalde sommatie, vuur heeft moeten geven, waardoor gekwetsten en enkele dooden zijn gevallen. De opgewondenheid onder de werklieden is groot en wordt vooral door de vrouwen aangevuurd.

Frankrijk.

Parijs 6 julij. Keizer Napoleon heeft zich jl. donderdag naar de badplaats Vichy, in het departement van de Alier, begeven om er eenigen tijd te vertoeven. Te gelijker tijd zullen verscheidene hoog geplaatste staatsdienaren van het keizerrijk zich aldaar bevinden, en wel de ministers Thouvenel, Rouher en Baroche, de maarschalken Pélissier en Randon, de gezanten van Frankrijk bij het romeinsche, het pruissische en het oostenrijksche hof, alsmede de gezanten van Oostenrijk en Pruissen te Parijs, de buitengewone ambassadeur van koning Victor Emmanuel, en welligt ook de gezant van Turkye te Parijs. Men vermoedt dat de keizer er met die personen, of althans met eenigen van hen, overleg over politieke aangelegenheden zal houden.

— De minister van buitenlandsche zaken is zeer onterreden op L'indépendance belge, omdat dit blad zijne aan de kabinetten van Weenen en Madrid gerigte nota heeft openbaar gemaakt. Hij verklaart dat dit stuk hem ontvreemd is, en heeft een naauwkeurig onderzoek daaromtrent ingesteld.

— De heer de Lavalette, wiens vertrek van Konstantinopel werd verhinderd door den plotselingen dood van den sultan en die men nu dacht dat aldaar weder voor geruimen tijd als gezant zou blijven, is, volgens de Correspondance Havas, spoedig in het vaderland te wachten. Zijne terugkomst zal wel weder voedsel geven aan het gerucht dat hij bestemd is tot onzen eersten gezant bij het italiaansche hof.

— Bij voortduring wordt generaal Fleury genoemd als degeen die naar Turyn, in hoedanigheid van buitengewoon gezant, de bekendmaking der erkenning van het koningrijk Italie zal overbrengen, doch zijn vertrek schijnt nog niet bepaald.

Italie.

De kamer van afgevaardigden heeft de wet voor eene ligting van 24,000 man in verschillende gewesten aangenomen.

Te Napels hebben eenige arrestatien plaats gehad onder werklieden die hunnen arbeid gestaakt hadden.

— Het koningrijk Italie is thans ook door Turkye als zoodanig erkend. De nieuwe sultan Abdul-Aziz schijnt daartoe het initiatief genomen te hebben. Ook wacht men spoedig dat andere mogendheden hiertoe zullen overgaan, maar Spanje zal daarmede ongetwijfeld het langst wachten.

— Het italiaansche bewind is voornemens het bedrag der nieuwe leening (500 millioen) voornamelijk te bezigen tot aanleg van openbare werken en ten behoeve van de nationale wapening. Het deficit voor 1861 is niet minder dan 314 millioen. dat der gewone dienst daarentegen slechts 122 millioen, waarbij in aanmerking dient genomen te worden dat in verscheidene provincien, en voornamelijk in Napels en op Sicilie, belastingen ten bedrage van 50 millioen afgeschaft zijn, in de eerste plaats de uiterst impopulaire moutbelasting. Ten einde nu evenwigt te brengen tusschen de ontvangsten en uitgaven, wil de minister van financien *het zegel- en registratieregt tot* den geheelen staat uitbreiden, om hierdoor het deficit met 50 millioen te verminderen. Voorts zal hij eene weinig drukkende belasting op het mobilair, alsmede op de deuren en vensters invoeren.

— *Het schijnt bij voortduring in de Beide Sicilien* volstrekt nog niet rustig te zijn. Op klaar lichten dag hebben bandieten getracht Caprera op brandschatting te zetten. Generaal Cialdini bespoedigt zijn vertrek naar het zuiden van het schiereiland, terwijl generaal Pinelli het opperbevel krijgt over de *troepen* in *Terra di Lavoro*. Men hoopt dat beide bevelhebbers de beginselen der humanitet niet uit het oog zullen verliezen, hoewel het karakter der wanordelijkheden, welke nog steeds toenemend zijn, dit zeker dubbel moeijelijk voor hen zal maken.

— Garibaldi heeft aan de markiezin Pallavicino Trivulzio, wier gunstige gezindheid te zijnen opzigte bekend is, een schrijven gerigt, hetwelk in zeker opzigt kan doorgaan voor eene circulaire tot alle italiaansche dames, om haar uit te noodigen zich te vereenigen met het doel eene zedelijke en materiële verbetering tot stand te brengen onder de volkeren van het schiereiland.

— Van het gedenkteeken, hetwelk op de beurs van Genua ter eere van graaf di Cavour zal worden daargesteld, is de vervaardiging toevertrouwd aan den beroemden beeldhouwer Vela.

— Men wil dat generaal Lamoricière reeds vóór eenigen tijd in een brief zijn voornemen heeft te kennen gegeven om het bevel over de pauselijke troepen weder op zich te nemen en eerlang te Rome wordt verwacht.

— Volgens berigt uit Rome van 4 dezer, is het vroeger aangekondigde consistorie tot den 15 uitgesteld. De opgewondenheid des volks hield aan, en men vreesde voor nieuwe bewegingen.

Handelsberigten.

Meekrapprijzen.

Rotterdam 8 julij.

Er werd heden weinig geveild, en de prijzen bleven geheel onveranderd. Toch bestond er redelijke kooplust.

Graanmarkten.

Amsterdam 8 julij.

Tarwe en gerst onveranderd.
Raapolie op zes weken f 39½. Lijnolie op zes weken f 32½.

Rotterdam 8 julij.

Tarwe was heden 25 cent hooger. Overigens is geene verandering op te geven.

Axel 6 julij.

Tarwe f 9,10 a f 10,25; Rogge f 6,45 a f 6,65; Wintergerst f 6,55 a f 6,80; Zomer dito f 5,60 a f 5,90; Haver f 4,— a f 4,65; Paardeboonen f 7,45 a f 7,95; Boekweit f 7.30 a f 7,45.

Prijzen van effecten.

Amsterdam 8 julij.

Nederland.	Certific. Werkelijke schuld	2½ pct.	63⅜
	dito Nationale dito	3 „	—
	dito dito dito	4 „	99½
	Aand. Handelmaatschappij	4½ „	—
Rusland.	Oblig. 1798/1816	5 „	103⅛
	Certific. Hope & co.	4 „	76
	dito dito 1855, 6de serie	5 „	95⅜
	dito	6 „	56¾
	Aand. spoorweg		191¼
	Leening 1860	4½ „	89¾
Polen.	Schatkistobligatien	4 „	76½
Spanje.	Obligatien	1¾ „	42 1/16
	dito binnenlandsch	3 „	47¼
	Certific. coupons bewijzen		—
	Crediet instelling		—
Oostenrijk.	Obligatien Weener metalliek	5 „	46⅝
	dito amsterdamsche	5 „	62⅜
	dito nationale	5 „	54½
	dito 1847/1852	2½ „	24½
	Bank actien	3 „	688
België.	Certificaten bij Rothschild	2½ „	—
Portugal.	Obligatien	3 „	46⅛
	dito nieuwe	3 „	46¼
Grenada.	dito		14¾
Venezuela.	dito	2½ „	17¾
Illinois.	dito	7 „	87½
Mexico.	dito	3 „	—

Londen, 6 julij, ten 12 ure. Consols 89¾.
Weenen, 6 julij. (slotprijzen) Metalliek 5 pct. 68.20.
Parijs, 6 julij. (slotpr.) 4½ pct. compt. —,— 3 pct. 67.85

Prijzen van coupons en losbare obligatien.

Amsterdam 4 julij.

Metalliek f 21,—; Napelsche f 22,75; Diverse engelsche in £ f 11,85; Engelsche Russen f 11,85; Fransche f 56,—; Belgische f 56,—; Pruisische f 35,—; Spaansche piasters f 2,39½; Spaansche coupons per fr. f—,—; Hamb. Russen f 32,62½; Russische in zilveren roebels f—,—; Poolsche in fl. f 27,50; Nationale metalliek f 29,07½. Dollars f—,—.

Betaling van coupons.

De coupons der certificaten van 2½ pct. Belgische schuld, uitgegeven door de Bank van Belgie en verschenen 1 julij 1861, worden te Amsterdam betaald: die van fr. 25 met f 11,57, die van fr. 12.50 met f 5,78½ en die van fr. 2.50 met f 1,16.

De halfjarige coupons van Weener certificaten, administratie Goll & co., vervallen den 1 julij 1861, worden na den 15 augustus betaald: *die van fl. 10* in Einlösungscheinen met f 3,40 en van fl. 20 in Conventionsgeld met f 16,22.

Zeetijdingen.

Den 5 dezer is te Shields aangekomen het schoonerschip *Catharina Elisabeth*, gezagv. J. Bander. Alles wel aan boord.

Weldadigheid.

De quaestor van de classis van Middelburg heeft uit handen van heeren diakenen der nederduitsch hervormde gemeente alhier ontvangen een muntbiljet van f 10, gecollecteerd in de koorkerk op 7 julij ll., voor *noodlijdende kerken.*

Middelburg, 8 julij 1861.

J. F. L. ABRESCH.

Advertentien.

Voorspoedig bevallen van eene Dochter B. M. VAN DER BEKE CALLENFELS — Bösken.

Vlissingen, 6 Julij 1861.

Heden avond om half negen ure overleed, in den ouderdom van bijna 72 jaren, onze geliefde Moeder en Behuwdmoeder, MARIA CHRISTINA DE HULLU, laatst Weduwe van ABm. RISSEEUW.

Kadzand, den 2 Julij 1861.

Uit aller naam,
Iz. RISSEEUW JOH. z.

De Heer PASPOORT VAN GRIJPSKERKE betuigt bij *deze zijne erkentelijkheid*, voor de bewijzen van deelneming bij het overlijden zijner Echtgenoot.

Middelburg, 8 Julij 1861.

De heer en mevrouw ABRAHAMS betuigen hunnen dank *voor de blijken van deelneming, ontvangen* bij het overlijden van hun behuwdvader en vader, den heer L. OUDRAAT.

Middelburg 8 Julij 1861.

Die iets te vorderen hebben van — of verschuldigd zijn aan *den* Boedel van den Heer J. D. OERLEMANS, overleden te Veere den 23 Maart 1861, gelieven daarvan opgaaf of betaling te doen bij den Executeur J. MACHIELSE, te Veere, vóór den 22 Julij aanstaande.

MAATSCHAPPIJ TOT NUT VAN 'T ALGEMEEN.

DEPARTEMENT MIDDELBURG.

Vergadering op Woensdag den 10 Julij 1861, des namiddags ten 2 ure. — Verkiezing van een Lid voor het Bestuur en Afgevaardigde ter algemeene Vergadering.

GEMEENTERAAD VAN MIDDELBURG.

Het Bestuur der Kiezersvereeniging **de Grondwet** maakt bekend dat, *ter vervulling der in den Raad*, in September, door gewone aftreding, openvallende plaatsen, door gemelde Vereeniging de volgende, in alphabetische orde genoemde, Heeren tot Kandidaten gekozen zijn en als zoodanig aanbevolen worden:

Mr. D. A. BERDENIS VAN BERLEKOM,
Mr. J. F. BIJLEVELD,
A. H. G. FOKKER,
Mr. N. C. LAMBRECHTSEN,
F. NAGTGLAS,
H. REKKER.

Door de Kiezersvereeniging **Eendragt maakt magt**, te Vlissingen, zijn in hare vergadering van 28 Junij 1861 tot Kandidaten voor Leden van den Gemeenteraad aldaar verkozen, de aftredende Leden

H. P. WINKELMAN,
M. WELS,
J. B. SMITH,
J. A. SCHMIDT;

die bij de verkiezing van vier Leden voor dien Gemeenteraad, op Dingsdag den 16 Julij 1861, als zoodanig worden aanbevolen.

Vlissingen, den 5 Julij 1861.

Namens het Bestuur der Vereeniging,
A. E. THIERENS, Voorzitter.
J. C. OOKERS, Secretaris.

EENIGE KIEZERS te Arnemuiden zijn voornemens, om bij de aanstaande verkiezing, op Dingsdag den 16 Julij, hunne stem uit te brengen op de aftredende Leden A. BOOGERT en J. VAN DER WEELE; mitsgaders voor het uit de Gemeente vertrokken Lid W. DE TROIJE, de Persoon van F. L. DE TROIJE.

Eenige Kiezers.

NEDERLANDSCHE HANDELMAATSCHAPPIJ.

VEILING TE AMSTERDAM,

op Dingsdag 30 Julij 1861, van

28,570	Kranj. en Kann. JAVA SUIKER, ligg.	aldaar.
20,298	„ „ „ DITO, „	te Rotterdam.
3,729	„ „ „ DITO, „	„ Dordrecht.
2,558	„ „ „ DITO, „	„ Schiedam.
5,627	„ „ „ DITO, „	„ Middelburg.

Amsterdam 5 Julij 1861.

PUBLIEKE VERKOOPING op Woensdag den 10den Julij 1861, des namiddags ten vier ure, bij den Kampveerschen Toren te **Veere**, door den Notaris D. VERHULST, van eene partij **AFBRAAK**, bestaande in Eiken Balken van diverse zwaarte en lengte, Planken, Metselsteen en meer. Op den Verkoopdag te zien.

PUBLIEKE VERKOOPING in gevolge Regterlijke autorisatie, op aanstaanden Donderdag den 11 Julij, te **Vlissingen**, op het Stads Koffijhuis de Beurs, des namiddags ten 5 ure, van eene aanzienlijke partij

circa 1900 Mudden,
min of meer door Zeewater beschadigde
TARWE,

afkomstig uit de Deensche Schooner Auguste van Kiel, bestemd naar Antwerpen; dien zelfden dag te bezigtigen in de Magazijnen in de Breewaterstraat, Kerkenhuis Schoolstraat en *in de Ster*. — *Informatien te bekomen bij* de Heeren J. SMITH & ZOON.

OPENBARE VERPACHTING
op Maandag den 22 Julij 1861:

Des voormiddag ten 10 ure, in het Logement de Patrijs, te **Colijnsplaat**, zoo voor het Kroondomein als voor Particuliere Eigenaren, van de **TIENDEN** in de Gemeenten Colijnsplaat en Cats;

En des namiddags ten half-vier ure, in het Parochiehuis te **Wissenkerke**, van de **Gemeene TIENDEN** aldaar.

De Notaris,
L. VAN DER MOER.

Een gedresseerde **JAGTHOND** *TE KOOP*, *drie jaar* oud. Adres aan het Bureau dezer Courant.

PHOTOGRAPHIE-ALBUMS

en **Encadrements pour Cartes de Visite** en andere **PORTRETTEN**, kan men, in zeer fraaije en ruime sortering, in verschillende prijzen, vinden in het Magazijn van J. J. CEULEN.

De laatst aangekomen Albums verdienen, om de nette inrigting, bijzondere aanbeveling.

Tegen primo September wordt in een klein Huishouden gevraagd eene **Dienstmeid**, goed kunnende Koken en van goede getuigschriften voorzien. Loon vijftig Gulden 's jaars. Adres in Persoon, van den 13 tot den 20 dezer, te VEERE, wijk B no. 50.

Bij DE GEBROEDERS ABRAHAMS te Middelburg wordt uitgegeven:

ALBUM
VAN
BUITENLANDSCHE LETTERVRUCHTEN.

De aflevering van julij 1861 bevat de volgende stukken: De duitsche, vlaamsche en hollandsche schilderschool. — Het vertegenwoordigend stelsel in Pruissen. — De lijfeigenschap in Rusland. — Savoye. — Eene zwarte bladzijde uit de russische geschiedenis.

Prijs per jaargang (naar verkiezing in 4 driemaandelijksche deelen of in 12 maandelijksche afleveringen), f 6.—

Met toestemming van Burgemeester en Wethouders van Middelburg zal op Zaturdag 13 Julij, op den Veerschen Weg, **RING gereden, RING geloopen en de BAL door den Beugel geworpen voor** alle Liefhebbers van het geheele Land. — De Rollen zijn voorhanden, op den Noordweg, letter R no. 70.

STOOMBOOTDIENST
TUSSCHEN MIDDELBURG EN ROTTERDAM.

Uren van vertrek in Julij.

VAN MIDDELBURG:				VAN ROTTERDAM:			
Dingsdag	9	's midd.	12 ure.	Dingsdag	9	's morg.	8,30
Donderdag	11	's morg.	6	Woensdag	10	„	8,30
Vrijdag	12	„	6	Vrijdag	12	„	10,30
Zaturdag	13	„	6	Zaturdag	13	„	10,30
Zondag	14	„	6	Zondag	14	„	10,30
Maandag	15	„	6	Maandag	15	„	10,30
Dingsdag	16	„	6	Dingsdag	16	„	10,30
Donderdag	18	„	8	Woensdag	17	's midd.	12 ure.
Vrijdag	19	„	9	Vrijdag	19	's morg.	6
Zaturdag	20	„	10	Zaturdag	20	„	6
Zondag	21	„	10	Zondag	21	„	7
Maandag	22	„	11,30	Maandag	22	„	8,30

SNELPERSDRUKKERIJ VAN DE GEBROEDERS ABRAHAMS.

BIJVOEGSEL
VAN DE
MIDDELBURGSCHE COURANT
van dingsdag 9 julij 1861.

Staten generaal.

TWEEDE KAMER.

Zitting van vrijdag 5 julij.

MILITIEWET.

De, gisteren aangevangen beraadslaging over art. 12 van het wetsontwerp en de daarop door de heeren Olivier en van Bosse voorgestelde amendementen (zie het verslag der zitting van donderdag) werd heden voortgezet.

De heer *van Bosse* nam het woord om zijn amendement op alinea 3 van het artikel in te trekken en in plaats daarvan eene nieuwe 4de alinea bij het artikel voor te stellen, luidende:

„Het geheel getal lotelingen, die ingelijfd moeten worden, wordt bepaald, met bijrekening van de manschappen die op 31 december van het jaar waarin de inschrijving geschiedt bij het leger hier te lande vrijwillig beneden den rang van officier dienen."

De heer *van Heemstra*, minister van binnenlandsche zaken, verklaarde uit aanmerking van den grooten tegenstand tegen de 2de alinea van het artikel, in de zitting van gisteren gebleken, die alinea in te trekken en dus ook de hiertoe betrekkelijke woorden in de artt. 15. 57 en 62 weg te nemen. Het amendement van den heer Olivier achtte hij alsnu onnoodig, omdat de zaak thans teruggebragt is onder de heerschappij van het gemeene regt. Met de nieuwe alinea, welke de heer van Bosse had voorgesteld, kon de minister zich niet vereenigen.

De heer *de Casembroot*, minister van oorlog, was van oordeel dat dit amendement de strekking had om het staande leger weg te cijferen en de vrijwilligers bij dat leger te doen worden, vrijwilligers bij de militie.

De heer *Thorbecke* beschouwde de intrekking van de 2de alinea, door de regering als eene hulde aan de gronden door de tegenstanders bijgebragt. Van den heer van Bosse wenschte hij nadere ophelderingen over het amendement te bekomen.

De heer *ter Bruggen Hugenholtz* ondersteunde het amendement, als strekkende om te zorgen dat de strijdkrachten niet hooger worden opgevoerd dan de regering zelve verklaard heeft te behoeven.

De heer *Mackay* oordeelde, dat het amendement te ver ging, wanneer de bedoeling was jaarlijks het aantal vrijwilligers van het staande leger af te trekken van de 55,000 man, die nu als maximum van de militie gesteld zijn.

Begreep men de militie onder het leger hier te lande, zeide de heer *Betz*, dan was het amendement onnoodig. Was het geene militie, en vaste zee- of landmagt, dan ging het amendement te ver, want dan wilde het eene legerorganisatie bepalen, hetgeen bij deze wet niet kon geschieden. Spreker wenschte echter te weten of de regering de vrijwilligers der vaste, zee- en landmagt beschouwde als vrijwilligers volgens art. 178 der grondwet, die ook buiten Europa kunnen worden gezonden.

Den heer *van Goltstein* deed het leed, dat de regering de tweede alinea had ingetrokken. Het belang van 's lands verdediging werd aan eene overdrevene bezorgheid voor de vaderlijke magt prijs gegeven. In het amendement zag hij de strekking, om, naar gelang zich meerdere vrijwilligers voor de militie opdoen, het jaarlijksch contingent te verminderen.

Na uiteen gezet te hebben dat het nederlandsche en indische leger volkomen van elkander afgescheiden zijn, betoogde de heer *Duymaer van Twist* dat het amendement aannemelijk was en daardoor juist het plan der regering werd bekrachtigd.

De heer *van Heemstra* deed opmerken, dat, indien de heer Thorbecke de intrekking van de tweede alinea als eene hulde aan de kracht zijner woorden beschouwde, dit niet anders dan eene aangename illusie kon genoemd worden. De minister moest het amendement van den heer van Bosse blijven bestrijden, omdat het strekte om de land- en zeemagt van de 11,000 man af te trekken. De land- en zeemagt ging echter dat getal te boven en kon dus moeijelijk van de jaarlijksche ligting van 11,000 man worden afgetrokken. Het amendement was bovendien eene inbreuk op de bevoegdheid der regering; deze wilde alleen de vrijwilligers voor de militie in computatie brengen bij de vaststelling der ligting, met het oog op de bestaande behoefte.

De heer *de Casembroot* verklaarde nog van zijn kant, dat de regering zich nimmer met het amendement zou kunnen vereenigen, daar het eene poging was om terug te komen op hetgeen nu bij art. 1 aangenomen was.

De heer *Mackay* vond, dat de zaak door de discussie nog niet veel duidelijker was geworden. De vraag was of wij 65,000 of 55,000 man zouden hebben. Hij oordeelde het eerste.

De heer *Betz* vroeg of de vrijwilligers bij het staande leger zijn aangeworven, met dien verstande, dat zij buiten Europa kunnen worden gezonden, waarop de heer *van Heemstra* bevestigend antwoordde.

De heer *van Bosse* ontkende dat zijn amendement ten doel had op eene genomene beslissing terug te komen, en bragt eene wijziging in zijn amendement, strekkende om na art. 12 een nieuw artikel te laten volgen van dezen inhoud:

„De hoegrootheid van elke ligting wordt binnen de grens, in art. 2 gesteld, in dier voege bepaald, dat wanneer zij vereenigd is met het getal der manschappen, die op 1 maart van het jaar, waarin de loting plaats heeft, bij het leger hier te lande vrijwillig beneden den rang van officier dienen, — en met dat der ingelijfden bij de vier vorige nog niet ontslagen ligtingen. die voor de dienst beschikbaar zijn, het getal van 55,000 man niet overschreden worde."

Deze wijziging werd door de heeren *van Heemstra* en *Storm van 's Gravesande* bestreden en door de heeren *van der Linden* en *Poortman* verdedigd.

Daarop werd art. 12 (waaruit de regering nu de 2de alinea had weggenomen) zonder stemming goedgekeurd, en het nieuwe artikel van den heer van Bosse met 43 tegen 23 stemmen verworpen. Art. 13 was gisteren reeds aangenomen.

De algemeene beraadslaging werd geopend over hoofdstuk II van het wetsontwerp (vrijwilligers bij de militie).

Hierover ontstond eenige discussie. De heer *de Casembroot* verklaarde de vrijwillige dienstneming zoo veel mogelijk te zullen bevorderen. De heeren *Betz* en *van Heukelom* spraken over die bevordering als eene zorg die op de regering en niet op de gemeenten moest rusten. De heer *van Heemstra* beaamde dit, doch meende dat de gemeentebesturen het best geschikt zouden zijn tot uitvoering van de daartoe betrekkelijke bevelen die van de regering zouden uitgaan. In antwoord op eene vraag van den heer Duymaer van Twist verklaarde de minister nog, dat de vrijwilliger bij de militie aan geene andere verpligtingen onderworpen was dan die uit art. 183 der grondwet voortvloeiden.

De algemeene beraadslaging werd gesloten en op art. 14, handelende over de vereischten om vrijwilliger te kunnen zijn, stelde de heer *Heemskerk Az.* een amendement voor, om bij „weduwenaren" weg te laten het woord „kinderlooze," zoo dat ook weduwenaren die kinderen hadden als vrijwilligers zouden kunnen worden toegelaten. Na eenige discussie werd dit amendement met 45 tegen 16 stemmen verworpen en het artikel zelf goedgekeurd, nadat de regering, op voorstel van den heer *van Heiden Reinestein*, eene kleine wijziging in de redactie gebragt had. De artt. 15, 16 en 17 werden daarop mede aangenomen.

Hoofdstuk III (van de inschrijving voor de militie) gaf tot geene algemeene beschouwingen aanleiding. De werkzaamheden werden gestaakt bij art. 18.

Zaturdag en maandag houdt de kamer geene openbare zitting, maar onderzoekt in de sectien de wetsontwerpen tot inkoop van schuld, afschrijving van het kapitaal der schatkistbiljetten, verstrekking voor oorlog 1861, ordonnantie van den gouverneur-generaal wegens vrijen invoer van padi en rijst op Java en Madura, alsmede de raming der uitgaven voor de kamer 1862.

Inkoop van nationale schuld, waarvan de bestemming nader bij de wet is te regelen.

De overweging van dit wetsontwerp zegt, „dat het wenschelijk is, van de bestaande ruimte van geld in 's rijk kas gebruik te maken tot verkrijging van besparing op de renten der nationale schuld."

Volgens art. 1 wordt er schuld ingekocht voor drie millioen gulden.

Art 2. Die som wordt besteed tot het inkoopen van 2½, 3 en 4 ten honderd rente gevende nationale schuld.

Bij dit wetsontwerp is een staat overgelegd, houdende eene raming van 's rijks vermoedelijke inkomsten over 1860 tot 1870. Daaruit blijkt, dat, zoo die verwachtingen zich verwezenlijken, op het einde van 1870, nadat de uitgaven voor spoorwegen, op een betrekkelijk gering gedeelte na, gevonden, en die voor de emancipatie, de doorgraving van Holland en de verbetering van den waterweg van Rotterdam naar zee geheel besteed zal zijn, nog een overschot van ruim f 7,880,000 in 's rijks kas aanwezig zal zijn.

De regering zegt zelve, dat de onzekerheid der geschetste vooruitzigten een voldoende grond schijnt om met behoedzaamheid te werk te gaan. Uit dien hoofde komt het wenschelijk voor, de aan te koopen kapitalen in de grootboeken niet dadelijk op het hoofd: „Geamortiseerde schuld," maar voorloopig op eene afzonderlijke rekening te doen overbrengen, opdat de wet, mogt zulks noodig worden, daarover nader zou kunnen beschikken.

Afschrijving van het kapitaal der schatkistbiljetten. bedoeld bij het eerste lid van art. 3 der wet van 18 junij 1851 (Staatsblad no. 65).

Art. 1. Op hoofdstuk IX A der begrooting van 1861 wordt aangevuld met een art. 16*a*, van dezen inhoud:

Afschrijving van het kapitaal der schatkistbiljetten, bedoeld bij het eerste lid van art. 3 der wet van 18 junij 1851, voor zoo veel dit kapitaal bestemd is tot dekking van de in de jaren 1830 en 1831 gedane staatsuitgaven, welk artikel wordt vastgesteld op f 9,799,950.

Art. 3. Het bedrag waartoe schatkistbiljetten kunnen worden opgemaakt, wordt beperkt tot f 5,000,000.

Van deze biljetten, uitsluitend bestemd tot voorziening in opkomende of tijdelijke behoeften der schatkist, mag niet meer dan een bedrag van f 4,000,000 gelijktijdig in omloop zijn.

Zomervergadering der provinciale staten van Zeeland.

Zitting van vrijdag 5 julij 1861.

Tegenwoordig de commissaris des konings, voorzitter; 32, later 34 leden en de griffier.

De notulen der vorige zitting worden na gedane voorlezing goedgekeurd.

Voor kennisgeving zijn aangenomen de mededeelingen des voorzitters:

a. dat de heeren Vis en Blaaubeen die bij de vorige avondzitting afwezig waren, zijn opgekomen en beide toegevoegd aan de 3e afdeeling;

b. dat gedeputeerde staten zich volgens art. 18 der instructie voor dat collegie, in afdeelingen gesplitst hebben en daarbij zijn aangewezen als leden van de 1e afdeeling de heeren Becius en van der Bilt, 2e afdeeling de heeren van Citters en Fokker, en 3e afdeeling de heeren Buteux en Sprenger;

c. dat door de afdeelingen der provinciale staten tot voorzitters en ondervoorzitters zijn gekozen, respectievelijk voor de 1e de heeren de Jonge van Ellemeet en Callenfels, voor de 2e de heeren de Smidt en Uyttenhooven, en voor de 3e de heeren Cau en de Casembroot.

Aan de orde is de benoeming van een buitengewoon lid van het collegie van gedeputeerde staten. Terwijl de heeren Vis, Cau, Bijbau en Moolenburg het stembureau uitmaken, wordt de heer D. Uyttenhooven te Vlissingen herbenoemd met 28 van de 32 geldige stemmen, terwijl 2 op den heer Snijder en 1 op elk der heeren de Jonge van Ellemeet en Cau zijn uitgebragt.

Het stembureau wordt bedankt, terwijl den heer Uyttenhooven, die op dit oogenblik nog niet tegenwoordig was, van deze benoeming schriftelijk berigt zal gegeven worden.

De commissie voor de verzoekschriften brengt hierna verslag uit 1. bij monde van den heer *Bijbau* op dat van Ph. Pikaar c. s., schippers te Yerseke, om verbetering der haven aldaar; strekkende de conclusie om dit stuk te stellen in handen van gedeputeerde staten, op rapport in de najaarsvergadering, casu quo vergezeld van eenig voorstel, en 2. bij monde van den heer *Hammacher* op dat van den gemeenteraad te Retranchement, om een subsidie uit de provinciale fondsen voor wegsverbetering; daarvan strekt de conclusie tot afwijzende beschikking, ter wille van het aangenomen beginsel om te dier zake geenerlei subsidie doch alleen renteloos voorschot te verstrekken.

Beide verslagen worden ter griffie nedergelegd, ter inzage van de leden, om nader in beraadslaging te worden gebragt.

Thans zijn aan de orde de algemeene verslagen van de rapporteurs der afdeelingen betrekkelijk de voorstellen van gedeputeerde staten, *a* met het oog op de bepalingen van de wet op het lager onderwijs, ten aanzien van

I. de gemeente Sas van Gent, uitgebragt door den heer *van Eck*. Dat voorstel gaf tot geene bedenking aanleiding; het wordt dadelijk behandeld, waarbij niemand het woord voert, en daarop zonder hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Derhalve zal aan de regering worden voorgesteld dat van wege het rijk en de provincie f 3000 worden bijgedragen in de kosten van den bouw van een nieuw schoollokaal, zoo dat Sas van Gent zelve f 1200 daarvan zou bekostigen.

II. de gemeente Eede, uitgebragt door den zelfden. Dit voorstel leidde mede tot geene bedenkingen, wordt dadelijk behandeld en zonder beraadslaging of hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Alzoo zal der regering worden kenbaar gemaakt dat de jaarlijksche bijdrage van het rijk en de provincie in de kosten van het lager onderwijs te Eede in billijkheid, immers aanvankelijk, behoort bepaald te worden op f 400.

III. de gemeente Duivendijke, mede door den heer *van Eck* uitgebragt. Ook dit voorstel ontmoette geene bedenkingen, wordt dadelijk behandeld, en zonder beraadslaging of stemming aangenomen.

Bij gevolg zal als het gevoelen der staten aan de regering berigt worden dat de gemeente Duivendijke de gewone kosten van haar lager onderwijs zelf kan dragen, en in de kosten van den bouw van een nieuw schoollokaal tot f 1000 bijdrage.

IV. de gemeente Vrouwepolder, uitgebragt door den heer *van der Have*. Het voorstel van gedeputeerde staten, om te volharden bij de uitgedrukte meening dat die gemeente zelve kan voorzien in de uitgave van f 3000 voor de vernieuwing van het schoollokaal met onderwijzerswoning, leidde tot slechts enkele bedenkingen.

Bij de behandeling levert de heer *H. J. van Deinse* een schriftelijk en behoorlijk ondersteund amendement in, om dat bedrag op f 2000 te bepalen.

Dat lid licht zijn voorstel toe met er op te wijzen dat de hoofdelijke omslag in die gemeente toch eene belangrijke verhooging zal moeten ondergaan en hij zulks een groot bezwaar voor de toekomst acht, terwijl het hem wenschelijk voorkomt de door die gemeente aan te gane geldleening in tien jaren aflosbaar te stellen.

De heer *Buteux* herinnert namens gedeputeerde staten, dat ten vorigen jare door de staten advies is uitgebragt dat de gemeente Vrouwepolder in bedoelde kosten f 3000 zou kunnen bijdragen. De vraag behoort dus nu te zijn: is de toestand sedert veranderd? Hij gelooft neen en zegt dat de gemeente volgens de begrooting van 1861 met een hoofdelijken omslag van f 1500, die niet te drukkend is, al de gewone uitgaven van het onderwijs kan bestrijden. Eene aflossing der leening over 15 jaren schijnt geen bezwaar op te leveren. Mogt de toekomst leeren dat de gemeente niet bij magte is, dan kan op dit besluit worden teruggekomen. Voor het oogenblik verklaart spreker zich echter tegen het amendement.

Dit amendement wordt daarop in stemming gebragt en verworpen met 25 tegen 9 stemmen.

Vóór stemden de heeren Snijder, Hammacher, Vader, H. J. van Deinse, Lambrechtsen, Dronkers, de Jonge van Ellemeet, Uyttenhooven en Callenfels.

Het voorstel zelf is daarna met algemeene stemmen goedgekeurd.

V. de gemeenten Hengstdijk en Philippine, uitgebragt door den heer *Pierssens*. Dit voorstel gaf tot geene opmerkingen aanleiding, wordt dadelijk behandeld en zonder discussie of hoofdelijke stemming goedgekeurd.

Bij gevolg adviseert de vergadering dat aan elke dier gemeenten eene bijdrage van f 75 door het rijk en de provincie als tegemoetkoming in de kosten van haar lager onderwijs worde verstrekt.

b. betrekkelijk den aanleg van een pontenveer tusschen Noord- en Zuid-Beveland, uitgebragt door den heer *Moolenburg*.

Bij de dadelijke beraadslaging verklaart de heer *Uyttenhooven* dat hij bezwaar heeft tegen het voorstel, op de zelfde gronden die hem in 1859 bewogen zich tegen die daarstelling te verklaren.

In omvraag gebragt, verklaart alleen dat lid zich tegen.

Alzoo worden gedeputeerde staten gemagtigd de regten op het overzetveer tusschen Wolphaartsdijk en Kortgeen aan beide oevers van ambachtsheeren over te nemen, hetzij vrij-

willig of bij wettelijke onteigening, en voorts om de veerdammen bij genoemde gemeenten, volgens het besluit van 5 november 1859, voor rekening der provincie in te rigten tot pontendammen.

c. tot onderhandsche verpachting van het overzetveer aan het Sloe, voor uiterlijk vijf jaren aan den tegenwoordigen pachter C. Baas, voor f 1350 's jaars; uitgebragt door den heer *de Visser.*

Dit voorstel wordt zonder beraadslaging of stemming goedgekeurd.

d. tot gelijke verpachting van het veer van Gorishoek op IJersekendam aan den tegenwoordigen pachter G. Larooy, voor zeven jaren ad f 150 's jaars, uitgebragt door den zelfden.

Bij de dadelijk hierover gevoerde beraadslaging, levert de heer *Verhagen* een behoorlijk ondersteund amendement in, strekkende om die pachtsom te verminderen op f 120. De voorsteller wenscht daarbij gevoegd te zien de uitdrukkelijke bepaling dat de staten zich daartoe gebragt vinden om de verdiensten te erkennen van den veerman. De ambachtsgeregtigden, zegt spreker, hebben in deze een zoo navolgenswaardig voorbeeld gegeven door voor den pachter van het veer aan de overzijde de som van f 120 te bepalen, dat hem ook dezerzijds die vermindering allezins wenschelijk voorkomt. Hij wijst er verder op hoe loffelijk en actief de bediening aan dit veer is, in weêrwil dat deze des winters steeds met levensgevaar gepaard gaat.

De heer *van Citters* erkent gaarne de verdiensten van den bedoelden veerman, maar gedeputeerde staten mogen niet zoo vrijgevig zijn als een particulier, en ofschoon de voorgestelde vermindering nu wel bij dat collegie zulk een bezwaar niet zal ontmoeten, is hij er toch tegen, ter wille van het beginsel dat vrijwillig afstand zou worden gedaan van inkomsten, om welke reden ook.

De heer *J. L. de Jonge* verklaart zich ook om dat beginsel tegen het amendement. Moet er eenig bewijs van erkentelijkheid voor buitengewone verdiensten gegeven worden, dan zou hij het nog gepaster oordeelen, hoe noode daartoe ook in het algemeen gezind, om eene gratificatie te verstrekken, maar hij zou het gevaarlijk achten eene pachtwaarde te verminderen.

De heer *Vis* verklaart de bezwaren van beide laatstgenoemde sprekers te deelen, en wenscht daarbij nog te wijzen op het *gevaarlijke antecedent. De pachter van het veer aan* het Sloe vroeg ook reeds om vermindering, en de aanvragen zullen zich dan van alle zijden doen hooren.

Nadat de heer *Verhagen* nog nader zijne bedoeling had toegelicht, werd het amendement in stemming gebragt en met 27 tegen 7 stemmen verworpen.

Vóór hebben gestemd de heeren Hammacher, de Casembroot, H. J. van Deinse, de Lange, de Visser, Verhagen en Bybau.

Het voorstel zelf wordt daarop met algemeene stemmen aangenomen.

e. Tot het weder voordragen aan de regering eener heffing van 10 opcenten op de grond- en 5 op de personele belasting voor 1862, ten behoeve der calamiteuse polders. Dit verslag wordt uitgebragt door den heer *Vader;* het bevat eenige bedenkingen, door sommige leden, even als vroeger, geopperd tegen de wettelijkheid eener zoodanige heffing en het gemis van toezigt op de aanwending dier gelden, terwijl het vergezeld gaat van eene daartoe betrekkelijke uitvoerige nota van bezwaren van den heer Hammacher.

Bij de dadelijk gevoerde beraadslagingen verklaart de heer *van Citters* namens gedeputeerde staten, dat reeds herhaaldelijk deze zaak een punt van langdurige beraadslaging heeft uitgemaakt, en dit collegie zich dus over dit onderwerp niet wenscht uit te laten, daar men slechts noodeloos in herhalingen zou vervallen.

De heer *Verhagen* zegt, vooral na die mededeeling, niet dan schoorvoetend er toe over te gaan om zich bij vernieuwing tegen dit voorstel te verklaren. Wèl mag men het onderwerp als uitgeput achten, en toch gelooft hij zijne bestrijding thans op een nieuw argument te kunnen gronden. Volgens art. 17 der instructie van gedeputeerde staten namelijk moet dit collegie zorgen dat alle voorstellen, door hen aan de provinciale staten te doen, vergezeld worden van behoorlijke toelichting en uiteenzetting der gronden waarop de te nemen besluiten zullen rusten.

Spreker stelt, voorop dat hij dit geenszins aanhaalt om het collegie dat zoo zeer aller vertrouwen verdient, hard te vallen, maar gedeputeerde staten weten, even min als eenig lid, iets omtrent het beheer van het mysterieuse fonds der calamiteuse polders. In vroegere jaren gaven gedeputeerde staten bij zoodanig voorstel nog eenige toelichting, thans ontbreekt die geheel en wordt alleen verwezen naar het advies van den *hoofd-ingenieur in het 11e district van den waterstaat.* Die overwegingen brengen er hem toe om het volgende besluit voor te stellen:

„De staten van Zeeland, onbekend zijnde met den toestand van het fonds der calamiteuse polders, vinden zich bezwaard, over het al of niet noodzakelijke eener heffing van opcenten te adviseren."

Dit voorstel wordt ondersteund door de heeren Pierssens, van Eck, Hammacher en Fokker.

De voorsteller licht zijn voorstel nog verder toe en gaat daarbij de geschiedenis van dit onderwerp na, waarbij hij betoogt dat de te gemoet geziene wettelijke regeling van deze zaak reeds zoo lang is verschoven, dat hij het billijk acht dezerzijds daartoe het initiatief worde genomen.

De heer *Uyttenhooven* verklaart de bezwaren van de heeren Verhagen en Hammacher niet te deelen. De heffing acht hij allezins wettig, als gegrond op art. 11 van het reglement van administratie der polders in Zeeland en op het keizerlijk decreet, dat volgens additioneel artikel 3 der grondwet is gehandhaafd, en zet voorts het beheer en de rijksbijdrage uiteen, terwijl hij verder voorlezing geeft van de redevoering door den heer van Heemstra als minister van binnenlandsche zaken uitgesproken, bij de verdediging van hoofdstuk V der staatsbegrooting voor dit dienstjaar, toen die rijksbijdrage eenige bedenkingen ontmoette.

De heer *Hammacher* wenscht in geene herhalingen te treden van de nu en vroeger jaarlijks door hem uiteengezette bezwaren, maar hij wil nog kortelijk doen opmerken dat de staten onmogelijk overtuigd kunnen zijn van het noodzakelijke van eenige heffing, omdat men geenerlei bescheiden heeft, waarop dat oordeel gegrond zou kunnen zijn.

De heer *van Citters* wil voor zich in privé herhalen dat de gevoelens met betrekking tot dit onderwerp verdeeld zijn. Intusschen mag men niet uit het oog verliezen dat het de provincie niet is, welke de belasting uitschrijft, maar het rijk. Ten aanzien van het toezigt bedenke men dat het rijk zoo oneindig grooter belang heeft bij rigtige administratie dan het gewest, zoo dat het billijk is dat ook het rijk dat toezigt uitoefene.

Nadat de verschillende sprekers nog op hunne meening waren teruggekomen, is het amendement van den heer Verhagen met 29 tegen 5 stemmen verworpen en daarop het voorstel van gedeputeerde staten met gelijke meerderheid aangenomen.

Vóór het amendement en tegen het voorstel stemden de heeren Hammacher, van Eck, Verhagen, Pierssens en Fokker.

Door den heer *Egberts Risseeuw* wordt hierop het algemeen verslag uitgebragt omtrent de rekening van de enkel provinciale en huishoudelijke inkomsten en uitgaven over 1859, groot in ontvang f 103,908,69½, uitgaaf f 87,533,74 en goed slot f 16,374,95½.

Deze leidde tot geene bedenkingen en wordt zonder beraadslaging eenparig goedgekeurd, terwijl de leden van gedeputeerde staten zich onthouden van medestemming.

Gelijk verslag brengt het zelfde lid uit, omtrent de begrooting der kosten van het provinciaal bestuur voor zoo veel het rijksbestuur is voor het dienstjaar 1862, tot een bedrag van f 54,000.

Ook dit punt ontmoette geenerlei bedenking en wordt zonder discussie met algemeene stemmen goedgekeurd.

De zitting wordt hierop voor een half uur geschorst.

Bij de hervatting der werkzaamheden brengt de heer *H. J. van Deinse* het algemeen verslag der afdeelingen uit omtrent de begrooting der enkel provinciale en huishoudelijke inkomsten en uitgaven voor 1862, met een voorstel tot heffing van zes gewone opcenten op de belasting op gebouwde en ongebouwde eigendommen en vijf op de personele belasting ten behoeve der provincie, benevens het adres van J. M. Ceelen, wed. van Hertum, om eene gratificatie.

De algemeene beraadslagingen worden hierover geopend, waarbij de heer *Verhagen* alleen te kennen geeft dat hij zijne stem aan die begrooting zal onthouden, om de in het verslag opgenomene reden, dat de gegevene opcenten voor de calamiteuse polders daarop niet voorkomen.

Hierop wordt overgegaan tot de artikelsgewijze behandeling, aanvangende met de uitgaven.

Bij hoofdstuk II, afdeeling I, art. 1, „onderhoud van den weg van Zierikzee naar Zijpe c. a. f 2400" drukte de heer *W. M. H. de Jonge* zijne bevreemding uit dat dit artikel niet hooger is uitgetrokken, dewijl de uitgaaf in 1860 nagenoeg f 2700 bedroeg. Als hij nagaat dat dit zeker een der meest bezochte wegen is, waarop de afkoopsom der tollen alleen f 1400 en de retributie voor het gebruik van den steiger f 2000 bedraagt, dan meent hij bescheidenlijk bij gedeputeerde staten te mogen aandringen op eenige uitbreiding der verbeteringen, waaraan vooral de bestrating met keijen behoefte heeft; immers zal het toch wel de bedoeling niet zijn op dien weg overwinsten te hebben.

De heer *van der Bilt* antwoordt namens gedeputeerde staten dat het uitgetrokken bedrag is gebaseerd op de geraamde behoeften, terwijl voor alsnog geene gegevens zijn ingekomen om andere cijfers aan te nemen. Intusschen zal gaarne zoo veel doenlijk aan de ontvangene wenken worden te gemoet gekomen, doch het is gedeputeerde staten onbekend dat het onderhoud niet voldoende zou zijn. Ten opzigte der beweerde overwinst mag niet uit het oog verloren worden, dat in der tijd voor den aanleg van den weg en steiger eene geldleening ten laste der provincie is aangegaan van f 16000.

Het artikel wordt hierna goedgekeurd.

Tegen hoofdstuk VIII art. 8 verklaart de heer *Verhagen* zich alleen. Door de aanneming van dit art. „gratificatie aan wed. J. van Hertum f 100," is tevens ingewilligd het verzoek van die belanghebbende.

Bij art. 13 van het zelfde hoofdstuk „Rentelooze voorschotten aan gemeenten voor aankoop enz. van schoollokalen enz. f 3000" geeft de heer *van Eck* te kennen dat deze post hem voorkomt, zoo al niet in strijd met de wet op het lager onderwijs te zijn, toch daar buiten te liggen, alzoo art. 36 dier wet de wijze van tegemoetkoming aan hulpbehoevende gemeenten regelt.

De heer *Becius* herinnert namens gedeputeerde staten dat ter vorige zomervergadering het zelfde punt zeer omstandig is besproken, en het art. ten slotte bleef gehandhaafd, omdat men er volstrekt geen strijd met de wet in zag en eene gemeente welligt op deze wijze kan worden tegemoet gekomen zonder regtstreeks hulpbehoevend te zijn.

De heer *Uyttenhooven* verklaart de zienswijze van den heer van Eck geheel te deelen, waarna het artikel aan eene stemming wordt onderworpen en met 18 tegen 16 stemmen afgekeurd.

Vóór stemden de heeren Vader, van Citters, H. J. van Deinse, Blaaubeen, de Smidt, Verhagen, Hoogenboom, van der Have, Lambrechtsen, Fokker, Egberts Risseeuw, Dronkers, Bijbau, Vis, Becius en de Jonge van Ellemeet.

De heer *van der Bilt* geeft alsnu in bedenking om thans met het bedrag van f 3000 te verhoogen hoofdstuk VII art. 4 „aandeel der provincie in aan de gemeenten te verleenen bijdragen voor kosten van het lager onderwijs."

De *voorzitter* verklaart daarin geen bezwaar te zien, doch laatstgenoemd artikel kan evenzeer uit den post voor onvoorziene uitgaven worden aangevuld als er blijkt meerdere behoefte te bestaan.

Na nog eenige discussie, waarbij de heer *Fokker* het voorstel van den heer van der Bilt praktisch aanbevelingswaardig acht, ook met het oog op de nu reeds verwachte aanvragen, wordt dat voorstel in stemming gebragt en met 30 tegen 4 stemmen aangenomen.

Tegen stemden de heeren Vader, Moolenburg, Egberts Risseeuw en Uyttenhooven.

De behandeling van hoofdstuk IX der uitgaven (onvoorziene) wordt thans aangehouden tot na de vaststelling der inkomsten. Deze ondergaan alleen de wijziging dat hoofdstuk III art. 6, pacht van het overzetveer aan Gorishoek, van f 200 op f 150 gebragt wordt, volgens het heden aangenomen besluit.

Daarna wordt de post voor onvoorziene uitgaven vastgesteld op f 16,763,67, en nadat met algemeene stemmen het besluit tot heffing der provinciale opcenten goedgekeurd was, ook de begrooting in haar geheel vastgesteld met 33 stemmen tegen 1 (van den heer Verhagen). De ontvang en uitgaaf bedraagt f 116,320,97.

Alsnu worden in behandeling genomen de beide aangehouden verslagen der commissie voor de verzoekschriften, waarvan de griffier nogmaals voorlezing doet.

I. Ten aanzien van dat van Ph. Pikaar c. s. zegt de heer *Verhagen* tot toelichting dat in 1860 te Yerseke geene havengelden werden geheven, doch in 1861 wel, waartegen het gemeentebestuur had toegezegd de haven te doen verbeteren; intusschen deed men dat alleen den toegang tot die haven, zoo dat hij het bezwaar gegrond acht en een onderzoek door gedeputeerde staten zijn nut kan hebben.

De heer *Vader* vermeent dat een particulier persoon niet geregtigd is de tusschenkomst dezer vergadering in te roepen over eenig lokaal belang; waartegen de heer *Hammacher* opmerkt dat de grondwet dit regt aan ieder ingezeten toekent. Nadat de heer *van der Bilt* twijfel had geopperd omtrent de juistheid der bewering van den heer Verhagen, terwijl de heer *Bybau* herinnerde dat adressanten zich reeds te vergeefs tot het gemeentebestuur wendden, geeft de voorzitter te kennen dat in ieder geval niets wordt geprejudicieerd door aan gedeputeerde staten een onderzoek te dezer zake op te dragen.

Hierop wordt de conclusie van het rapport met 33 stemmen tegen 1 (van den heer Vader) goedgekeurd.

II. Bij dat van de gemeente Retranchement levert de heer *de Smidt* een behoorlijk ondersteund amendement in, strekkende om dat adres te renvoyeren naar gedeputeerde staten tot onderzoek en voorstel in de najaarsvergadering.

Die spreker voegt daarbij dat het hier eene gemeente geldt, die zonder subsidie aan geene verwezenlijking kan denken van hare hoop om zich aan de te leggen grindwegen door een zijtak te verbinden. Nu moge het verleenen van subsidie voor dergelijk doel in strijd zijn met het aangenomen beginsel, het zou naar zijne meening toch niet de eerste afwijking zijn.

De heer *Hammacher* wederlegt die bewering en drukt de meening uit dat de eenige uitzondering welligt de gemeente Sluis geldt, doch daarbij was niet van een lokaal belang sprake, maar van dat van het geheele voormalig 4e district.

De voorzitter ontveinst niet dat ook hij gaarne in het belang der gemeente Retranchement zou gewenscht hebben dat men ten deze een nader onderzoek van gedeputeerde staten had uitgelokt, daar het adres, zoo als het daar ligt, niet voor inwilliging vatbaar is.

De heer *Fokker* doet opmerken dat van het standpunt der commissie voor de verzoekschriften, geene sprake kon zijn van eenig nader onderzoek, omdat men meende zich getrouw te moeten houden aan het aangenomen beginsel. De leden dier commissie zullen er zich echter niet tegen verzetten.

Het amendement van den heer de Smidt wordt daarop in stemming gebragt en aangenomen met 29 tegen 5 stemmen, weshalve de conclusie van het rapport is vervallen.

Tegen stemden de heeren Snijder, van der Bilt, Cau, Vis en Uyttenhooven.

De heer *Vader* bekomt hierop het woord en stelt voor, naar aanleiding der heden weder gevoerde discussie met betrekking tot de heffing van opcenten voor de calamiteuse polders, aan gedeputeerde staten den wensch kenbaar te maken dat dergelijke voordragt voor het vervolg zoo veel doenlijk van toelichting zal vergezeld zijn.

De voorzitter stelt de vraag of de heer Vader daarvan een voorstel wenscht te maken, in welk geval hij hem opmerkzaam maakt op de voorschriften van het reglement van orde.

De heeren *Verhagen* en *Moolenburg* verklaren zich bereid tot ondersteuning van het casu quo in te dienen voorstel, ofschoon zij niet inzien welk nut de uiting van zoodanigen wensch kan hebben.

Nadat de heer *de Jonge van Ellemeet* in eene beschouwing trad over de heffing van opcenten voor de calamiteuse polders, doet de heer *Fokker* eene motie van orde. Dat lid verklaart dat men niet behoort terug te gaan tot beraadslaging over een afgedaan voorstel; zijns inziens is er thans geen ander besluit denkbaar dan dat de vergadering den wensch door den heer Vader geuit, voor kennisgeving aanneme.

De heer *Vader* verklaart zich bij die motie te kunnen nederliggen.

Thans niets meer aan de orde zijnde, wordt de resumtie der tegenwoordige notulen opgedragen aan gedeputeerde staten en worden deze gemagtigd om ter verdere executie der genomene besluiten het noodige te verrigten.

De zomervergadering wordt hierop in naam des konings gesloten.

SNELPERSDRUKKERIJ VAN DE GEBROEDERS ABRAHAMS.